

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

06/2013 - ROČNÍK 3

VZDĚLÁVÁNÍ

19

ROZHOVOR S WALTEREM RADERMACHEREM O EUROSTATU

11

PRŮMĚR SE OD MEDIÁNU LIŠÍ O ČTYŘI TISÍCE KORUN

35

CZSO.CZ
na tabletu i v mobilu

Editorial

Do Českého statistického úřadu zavítal koncem května Walter Radermacher, generální ředitel Eurostatu. Se zástupci úřadu, České národní banky, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a Generálního ředitelství cel jednal o statistice zahraničního obchodu. Přislíbil, že až nahradí harmonizační projekt SIMSTAT dosud užívaný systém INTRASTAT, bude zátěž respondentů nižší, aniž by se kvalita dat snížila. Kdyby zavítal do Prahy o týden později, začátkem června, na vlastní oči by se mohl přesvědčit o tom, jak vypadá situace ve střední Evropě po jedenácti letech, kdy ji naposledy takto podobně sužovaly ničivé záplavy. Dnes je již jisté, že se nejenom ekonomická krize, ale i živelné pohromy zanedlouho projeví ve statistice evropského zahraničního obchodu.

Hlavním tématem červnového vydání je vzdělávání. Skutečnost, že se lidé učí po celý svůj život, dokládají výsledky dvou mezinárodních šetření: Adult Education Survey 2011 a Další odborné vzdělávání zaměstnaných osob v podnicích ČR v roce 2010 (CVTS 4), které Český statistický úřad provádí jednou za pět let. Statisticy zjistili, že se v České republice vzdělává téměř polovina zaměstnanců. Nejvíce do nich investují podniky nad pět set zaměstnanců. Ještě donedávna nebyla situace zrovna nejlepší. Že se „blýská na lepší časy“, potvrzuje v rozhovoru Jan Brůha z ministerstva školství. A když je řeč o vzdělávání, nesmějí chybět ani články o nejkvalifikovanějších pracovnících – výzkumnících a o výsledcích jejich práce: patentech a užitečných vzorech.

V tomto vydání se ještě dočtete, jak se měnila cenová hladina v průběhu let 2003–2012, a co bylo příčinou prohlubujících se rozdílů mezi průměrnou a mediánovou mzdou v loňském roce.

Vážení čtenáři, celá naše redakce přeje vám všem, kteří jste byli postiženi rozsáhlými povodněmi, abyste se dokázali co nejdříve vypořádat s jejich následky. A pokud vás v těchto nelehkých dnech a týdnech náš časopis pobaví, zaujme a poučí, budeme jen rádi.

Alena Géblová
vedoucí redaktorka

ROZHOVOR

Vzdělávání: Jdeme správným směrem?
(s Ivou Ritschelovou hovoří Jan Cieslar) **4**

Generální ředitel Eurostatu v Praze
(Jan Cieslar) **10**

Evropská komise šla příkladem
(s Walterem Radermacherem hovoří Jan Cieslar) **11**

PATENTOVÁ STATISTIKA

Vysoké školy už také „objevily“ patenty
(Karel Eliáš) **14**

TÉMA

V ČR se vzdělává polovina zaměstnanců
(Daniel Böhm) **20**

Krize nekrize, zaměstnanci dál chodili na kurzy
(Josef Kotýnek) **24**

Nové zařazení vzdělávání
(Vladimír Hulík) **26**

Nejdřív praxe, potom škola
(Michal Novotný) **27**

ROZHOVOR

Blýská se na lepší časy
(s Janem Brůhou hovoří Alena Géblová) **30**

ANALÝZA

Cenová hladina rostla průměrně o 1,1 % ročně
(Lukáš Kučera) **32**

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

Průměr se od mediánu liší o čtyři tisíce korun
(Dalibor Holý) **35**

LIDÉ A SPOLEČNOST

Počet výzkumníků plynule narůstá
(Eva Skarlandtová) **38**

Vzdělávání: Jdeme správným směrem?

Boloňský proces, do něhož se zapojila Česká republika, měl významný dopad na oblast vzdělávání v ČR. O tendencích vývoje a pozici vysokého a regionálního školství v celém procesu jsme hovořili s předsedkyní ČSÚ a bývalou rektorkou ústecké univerzity Ivou Ritschelovou.

Jan Cieslar, tiskový mluvčí ČSÚ

Začneme poněkud zeširoka. Jaká je vzdělanostní struktura našeho obyvatelstva v mezinárodním srovnání?

Členské státy EU můžeme rozdělit podle dosaženého stupně vzdělání do čtyř rozdílných typů vzdělanostní struktury. Česká republika patří společně s našimi nejbližšími sousedy, pobaltskými státy, ale i Velkou Británií a částí skandinávských zemí do skupiny s nejnižším podílem osob s nedokončeným primárním nebo nižším sekundárním vzděláním. Je zde vysoký podíl obyvatelstva s vyšším sekundárním či postsekundárním vzděláním. Pro tuto skupinu je také charakteristický průměrný podíl obyvatelstva s terciárním vzděláváním.

Jak byste, jako bývalá rektorka vysoké školy, charakterizovala náš vzdělávací systém?

Vysokoškolský vzdělávací systém v ČR prošel v posledních dvou desetiletích významnými změnami po stránce kvalitativní i kvantitativní. Formální vzdělání, jak středoškolské, tak i vysokoškolské, se stalo dostupným pro velmi široký okruh zájemců. Počet veřejných vysokých škol se více než ztrojnásobil a v akademickém roce 2011/2012 již působilo na vysokoškolském trhu vzdělávání 72 veřejných a soukromých vysokých škol. Stejně tak vzrostl počet studentů ze 113 tisíc v roce 1989/1990 na 392 tisíc v roce 2011/2012. Počet absolventů vysokých škol pak narostl téměř čtyřnásobně. Obdobná je situace v oblasti tzv. neformálního vzdělávání. Nabídka se výrazně rozšířila a počty kurzů i je-

jich absolventů vzrůstají. Většina z účastníků je motivována snahou po zvýšení své konkurenceschopnosti na trhu práce, což je samozřejmě dobře.

Kvantita evidentně vzrostla, ale vzrostla úměrně s tím i kvalita nabízeného a poskytovaného vzdělávání?

Bylo by možné vést širokou diskusi, zda tyto změny ve vzdělávacím systému školství, extenzivní nárůst počtu vysokých škol, stejně jako studijních programů, jsou pro náš vzdělávací systém, ale i pro naši společnost jako celek, tím správným krokem správným směrem. Jsem si jista, že v blízké i ve vzdálenější budoucnosti budou analytici i historici tomuto tématu věnovat velkou pozornost. Stejně tak se domnívám, že bychom se v současnosti měli začít vážně zabývat tím, jaké důsledky může mít prolongace stávajících trendů pro další vývoj naší společnosti. A zda není na čase některé již dnes diskutabilní tendence změnit. Dovolím si tvrdit, že podcenit nebo nedocenit přímou souvislost mezi kvalitativním rozvojem vzdělávacího systému, ať již formálního či neformálního vzdělávání, a prosperitou společnosti by mohlo být vážnou chybou s dlouhodobými negativními důsledky pro současnou, ale zejména budoucí generaci.

Domníváte se tedy, že je nezbytné tuto otázku posunout do popředí celospolečenských témat?

Vidím to jako velmi důležité. Ostatně historický vývoj českého vysokého školství a zajišťování jeho kvality by mohly být poučením pro všechny pracovníky

v oblasti terciárního vzdělávání. Za rakousko-uherské monarchie nevedlo dlouhodobé úsilí české reprezentace o zřízení druhé české univerzity v Brně k cíli. Na Slovensku nebyla ani jedna slovenská vysoká škola. Situace se změnila po vzniku Československa, kdy byla v roce 1919 založena Masarykova univerzita v Brně, Univerzita Komenského v Bratislavě a Vysoká škola zemědělská v Brně. Později pak byly na již tradičních technikách v Praze a v Brně založeny další nové fakulty. Období let 1919–1929 bychom tedy mohli nazvat obdobím extenzivního růstu českého vysokého školství. Počátkem třicátých let se však dostavuje ekonomická a finanční krize a část politické reprezentace si klade otázku, jak jsou naše vysoké školy kvalitní, nemáme-li duplicitně mnoho fakult či zda se na školství zbytečně moc neutráčí. Je opravdu pozoruhodné, jak se tehdy nastolené otázky podobají otázkám současným. Skoro by se chtělo říci: „Nic nového pod sluncem“. Přejme si proto uvážlivou politiku v oblasti vzdělávání, která bude přispívat k systematickému kvalitativnímu rozvoji celého školství. Politiku, která bude reflektovat demografické projekce, stejně jako dlouhodobé tendence na trhu práce.

Jaké jsou podle vás hlavní problémy v oblasti terciárního vzdělávání?

Velkým problémem pro zvyšování kvality je zejména nedostatek lidských zdrojů. Jedním z ukazatelů při hodnocení kvality vysoké školy je totiž i počet docentů a profesorů. V současnosti je stále obtížné získávat vysoce kvalifiko-

prof. Ing. Iva Ritschelová, CSc.

V září 2010 byla jmenována předsedkyní ČSÚ. Předtím působila jako rektorka (2007–2010) Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem a prorektorka pro vědu a zahraniční vztahy (2001–2007). Ve své současné funkci úročí i své zkušenosti z práce v ČSÚ, kdy v letech 1993–1998 pracovala jako vedoucí odboru statistiky životního prostředí alokovaném na Krajské správě v Ústí nad Labem a z tříleté praxe ve Statistické divizi Food and Agricultural Organization UN, kde zastávala funkci regionálního úředníka pro Evropu, země bývalého SSSR, Čínu a Mongolsko. Iva Ritschelová je autorkou více než dvaceti domácích a zahraničních monografií, několika desítek vědeckých a odborných článků, učebních textů a výzkumných studií. V listopadu 2012 byla prezidentem ČR Václavem Klausem jmenována profesorkou. Je členkou Stálé pracovní skupiny Akreditační komise pro ekonomii.

Ve 21. století je celoživotní vzdělání neoddiskutovatelnou nutností a jeho význam v posledních dekádách rapidně vzrostl.

vané akademické pracovníky a jejich věková struktura není optimální. Možnými cestami, jak tento handicap překonat, je příprava akademických pracovníků z řad vlastních studentů škol či nábor z jiných pracovišť u nás i v zahraničí. Je však třeba si zcela otevřeně říci, že toto je záležitost dlouhodobá a zdrojově náročná. K dalším problémům je možné řadit stále ne zcela dostatečnou spolupráci mezi vysokými školami a místními samosprávami či státní správou. Velmi dobrým příkladem jak taková spolupráce může dlouhodobě dobře fungovat, je vztah ČSÚ s VŠE v Praze. Také stále existuje velký prostor pro rozvoj spolupráce mezi akademickou a podnikovou sférou. Zejména v době krize je taková spolupráce přínosná oběma stranám.

Jaký význam přikládáte celoživotnímu vzdělávání?

Skutečně velký. Dalo by se říci, že ve 21. století je celoživotní vzdělávání neoddiskutovatelnou nutností a jeho význam v posledních dekádách rapidně vzrůstá. Je to samozřejmě obrovská výzva i pro vysoké školy, které začínají pocítovat vyšší vzájemnou konkurenci i důsledky populačního vývoje. Prostřednictvím nabídky kurzů celoživotního vzdělávání, možností kombinovaného studia, rekvalifikačních kurzů, doškolování, jednorázových výukových bloků apod. přispívá řada univerzit ke zvyšování vzdělanostní úrovně napříč všemi věkovými skupinami obyvatelstva. Nemusím chodit daleko pro příklady dobré praxe. V ČSÚ jsou kurzy následného vzdělávání velmi populární a zaměstnanci je tato přidaná hodnota opravdu intenzivně využívána. Dvouletý postgraduální kurz pro pracovníky státní statistické služby běží například už od roku 1965 a stal se „legendárním“. Chtěla bych však zmínit ještě jednu věc. Právě kurzy celoživotního vzdělávání mohou napomoci řešit problémy strukturální nezaměstnanosti, která je typická pro řadu regionů. Výhodou těchto kurzů je jejich relativně snadný přístup i flexibilita, kterou může daná škola nabízet s ohledem na situaci na pracovním trhu a na poptávku.

Dotkla jste se otázky regionů. Je situace všude stejná?

Pohled na strukturu vzdělanosti obyvatelstva podle jednotlivých krajů ukazuje na značné disparity v rámci celé ČR. V roce 1993 nedosahovalo osm krajů průměrného republikového podílu vysokoškolsky vzdělaných (bez Prahy). Od té doby došlo samozřejmě k posunu. Již například v roce 2008 téměř čtyři pětiny krajů dosahovaly v tomto segmentu alespoň celorepublikového průměru (opět bez Prahy). Všechny kraje zaznamenaly podstatný nárůst podílu vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva. I přes tyto kladné tendence se bohužel tomuto trendu některé kraje stále vymykají, zejména na severu Čech. Čísla za rok 2012 výmluvně potvrzují tuto nelichotivou skutečnost. Osobně to považuji za velmi znepokojující, neboť právě vzdělání občané mohou podpořit a významně ovlivnit jak ekonomický, tak sociální a kulturní rozvoj regionu. Regionální vysoké školství akumuluje lidský kapitál, přispívá k vyrovnávání disparit a napomáhá řešit demografické a kulturní problémy. Aby se však regionální škola prosadila v silné konkurenci vysokých škol, je třeba její profilace ve specializovaných, netradičních či regionálně významných oborech. ■

JAK TO VIDÍ JANA SPILKOVÁ

Učení na celý život

V souvislosti s urychlujícím se vědeckotechnickým, sociálně-ekonomickým a společenským rozvojem posledních desetiletí se mění i systémy vzdělávání. Jednorázově získané školní poznatky už po celou produktivní část života člověka nestačí. Celoživotní vzdělávání je proto stále významnější, neboť umožňuje se zapojit do stále složitější reality současnosti. Strategické dokumenty EU na něj nyní nahlíží jak z hlediska zaměstnanosti a rozvoje lidských zdrojů, tak vzdělávání. Uplatňují při tom komplexní vzdělávání, které zdůrazňuje ekonomický, environmentální a sociální rozměr celoživotního učení. Z něj pak vychází i strategie celoživotního učení ČR.

Z pohledu statistického zachycení procesu vzdělávání je třeba poznamenat, že je založeno na součinnosti a dělbě práce mezi ministerstvem školství a Českým statistickým úřadem. Zatímco vstupní, formální školní vzdělávání (až po jeho nejvyšší úroveň) sleduje ministerstvo, náš úřad ve spolupráci s Eurostatem realizuje pravidelná šetření v navazujících oblastech celoživotního učení. Ty se vztahují k tzv. dalšímu vzdělávání, tj. k odbornému vzdělávání organizovanému a plně či částečně financovanému zaměstnavateli pro své zaměstnance (CVTS) a k obsahově diferencovanému (a spíše individuálně organizovanému) vzdělávání dospělých osob (AES). Právě s výsledky těchto šetření a se souvislostmi probíhajících změn v mezinárodní klasifikaci vzdělání (ISCED 2011) se můžete seznámit na stránkách tohoto vydání Statistika&My.

Zasedání Výboru pro Evropský statistický systém

Předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová se v květnu zúčastnila pravidelného zasedání Výboru pro Evropský statistický systém (ESS), v němž zastupuje Českou republiku. Výbor vyjádřil kladné stanovisko k návrhu nařízení Evropské komise ke statistice vzdělávání. Zabýval se také přípravou ročního programu na rok 2014 a společnými projekty ESS. Projednal revizi nařízení Evropského parlamentu a Rady k hrubému národnímu důchodu. Zabýval se návrhem připravovaného nařízení parlamentu a rady ohledně pravidel produkce statistiky určené pro proceduru při makroekonomických nerovnováhách. Příprava peer reviews, které budou v následujících dvou letech hodnotit plnění Kodexu evropské statistiky členy ESS, bude zahájena pilotními misemi ve dvou vybraných zemích. Zasedání výboru předcházela seminář k dosavadnímu průběhu a dalšímu postupu projektu SIMSTAT, jehož záměrem je zvýšení efektivity produkce statistiky obchodu mezi členskými zeměmi EU27. ■

Seminář o projektu SIMSTAT

V polovině května se uskutečnil v Lucemburku seminář Eurostatu o projektu SIMSTAT, který bude v horizontu několika let znamenat výraznou změnu při sběru dat o zahraničním obchodu mezi členskými zeměmi Evropské unie.

Seminář byl určen pro řídicí pracovníky statistických úřadů. Za Českou republiku se ho zúčastnili jak zástupci ČSÚ: Iva Ritschelová, předsedkyně ČSÚ, Marek Rojíček, vrchní ředitel makroekonomických statistik a Karel Král, ředitel statistiky zahraničního obchodu, tak i Generálního ředitelství cel, které má v Česku zodpovědnost za sběr dat v oblasti zahraničního obchodu.

Cílem semináře bylo informovat o výsledcích studie, zda lze projekt uskutečnit, a také diskutovat o problematických bodech z pohledu jednotlivých zemí. Česká republika je spolu s dalšími devíti státy zapojena do pilotního testování výměny mikrodát v rámci projektu SIMSTAT. ■

Užší spolupráce ČSÚ a NKÚ

Prezident Nejvyššího kontrolního úřadu Miloslav Kala a předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová podepsali 13. května memorandum o vzájemné spolupráci obou institucí. Jeho cílem je příslušnými právními předpisy ještě více posílit kvalitu výkonu činností obou ústředních správních úřadů zejména v oblasti veřejných financí a účetních informací státu. Memorandum předpokládá například pravidelná pracovní setkání či sdílení znalostí a zkušeností o zaznamenávání ekonomických dat v účetnictví a finančním výkaznictví. Intenzivnější by měla být též výměna informací, které jsou spojené s notifikacemi vládního deficitu a dluhu a výstupy národních účtů. ■

Demografická konference

Ve dnech 22.–23. května se uskutečnila již XLIII. konference České demografické společnosti. Letošním tématem bylo Zdraví – výzvy a rizika. Akce se uskutečnila v prostorách Fakulty informatiky a statistiky VŠE v Praze a spolupořádaly ji Přírodovědecká fakulta UK v Praze a Český statistický úřad.

Přednášky byly rozděleny do čtyř tematických okruhů: demografie a zdraví, zdraví vs. nemoc, determinanty zdraví a do čtvrtého okruhu, Health – challenges and threats, byly zařazeny příspěvky přednesené v anglickém jazyce. Mezi účastníky byli nejen členové české a zahraniční akademické obce, ale i odborní pracovníci českých i zahraničních institucí.

Konference byla po celou dobu provázena posterovou sekcí, na níž se ČSÚ podílel postery zaměřenými na historii sčítání lidu. Eliška Zykmondová zde představila poster Subjektivní hodnocení zdraví obyvateli České republiky. ■

Spolupráce ČSÚ a ČNB

Za účasti předsedkyně ČSÚ Ivy Ritschelové a viceguvernéra ČNB Mojmíra Hampla proběhlo 14. května tradiční setkání zástupců obou institucí zaměřené na statistiku. Převážná část agendy se týkala vzájemné spolupráce a koordinace aktivit v oblasti makroekonomických statistik. V rámci přípravy revize národních účtů a platební bilancí funguje společný řídicí výbor a tematické pracovní skupiny a obě instituce jsou dohodnuty na společném postupu jak při implementaci, tak i komunikaci významných změn vůči uživatelské veřejnosti. Mezi další diskutovaná témata patřily publikování dvojích dat o zahraničním obchodu, příprava statistických zjišťování na další roky, změny v registru ekonomických subjektů a kvalita dat sbíraných za sektor vládních institucí pomocí tzv. Pomocného analytického přehledu. ■

Cestovní ruch v 21. století

Za účasti zástupců ČSÚ se 30. května v kongresové části hotelu Olšanka uskutečnil již 13. ročník celostátní konference s názvem Cestovní ruch v 21. století – aktuální problematika. Již tradičně se odborné akce zúčastňují zástupci podnikatelů z oblasti

cestovního ruchu, zástupci místních, regionálních a ústředních orgánů, vysokých škol či zahraničních institucí.

Cílem konference bylo na základě projednání problematiky a souvisejících oblastí cestovního ruchu napomáhat k všestrannému zvyšování přínosů tohoto celosvětově významného odvětví.

Zdeněk Lejsek z oddělení statistiky cestovního ruchu ČSÚ řekl, že zvláštní zřetel byl kladen na zlepšení podmínek pro rozvoj cestovního ruchu nejen v ekonomice České republiky, ale i pro posílení jeho pozice na regionální úrovni. ■

Výjezdní zasedání vedení ČSÚ

Ve druhé polovině května navštívila předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová spolu s vrchními řediteli statistických sekcí v rámci výjezdního zasedání Krajskou správu ČSÚ v Ústí nad Labem.

Doprovodným programem byla též návštěva dvou významných průmyslových podniků umístěných na teritoriu Šluknovského výběžku.

Prvním z nich byl světově uznávaný výrobce obráběcích strojů společnost TOS Varnsdorf, a. s., kde se diskutovala otázka využívání podpory z evropských fondů.

Dalšími tématy byly: problematika vzdělanostní struktury obyvatelstva a nedostatek specialistů v manuálních profesích, aktivity společnosti v oblasti spolupráce s odborným školstvím a výchova budoucích zaměstnanců. Zmíněna byla rovněž společenská odpovědnost podniku v regionu postiženém krizí.

Velice přínosná byla praktická diskuse ohledně výkaznictví ČSÚ, ze-

jména o přednostech nově zavedeného elektronického sběru dat. Problematickou se pak jeví změna klasifikací vyžadující pracné úpravy interních informačních systémů.

Druhou z navštívených firem byl pak STAP, a. s., významný výrobce elastických a neelastických stuharských výrobků a zdrhovadel.

Na pořadu jednání byla tematika dopadů ekonomické krize, tj. situace na trhu a budoucí očekávání. Zajímavá byla též informace o strukturálních změnách na trhu textilií a otázka světové konkurence. ■

Úspěch účtu ČSÚ na Twitteru

AC&C Public Relations, s. r. o. společně se společností Internet Info/serverem Lupa.cz a společností Ataxo Interactive pozval zástupce Českého statistického úřadu na slavnostní vyhlášení výsledků ankety Tweet roku 2013.

Odborná porota totiž navrhla twitterový účet ČSÚ (@statistickyurad) mezi deset finalistů v kategorii nejlepší účet veřejného sektoru. ■

NENECHTE SI UJÍT NOVÉ VYDÁNÍ ČASOPISU STATISTIKA&MY

Pokud máte zájem dostávat každý měsíc informaci o aktuálním vydání časopisu Statistika&My, vyplňte přihlášku k zasílání informačního newsletteru. Najdete ji vždy na konci aktuálního vydání umístěného na internetových stránkách ČSÚ.

Přihláška k zasílání informačního newsletteru časopisu

Na Univerzitě v Hradci Králové

Pro studenty druhého ročníku Fakulty informatiky a managementu se koncem dubna uskutečnila přednáška KS ČSÚ v Hradci Králové na téma Možnosti internetového portálu ČSÚ pro ekonomickou statistiku.

Studenti se seznámili s obsahem internetových stránek ČSÚ a strukturou a zdroji regionálních údajů, které poskytují krajské internetové portály úřadu, což jim přišlo vhod zvláště v tomto letním semestru. V předmětu ekonomická statistika se totiž zabývají zejména ukazateli statistiky trhu práce, makroekonomickými údaji, zahraničním obchodem, cenovou a demografickou statistikou.

Studenty zaujalo množství dat včetně metodických popisů. Věra Varvažová, vedoucí oddělení informačních služeb ČSÚ, představila portál s výsledky SLDB 2011. Řekla, že kromě vyhledání dat podle tématu a území dokáže sestavovat tabulky podle různých pohledů třídění a kombinací. ■

Prezentační hatrick v Českých Budějovicích

Přibližovat Český statistický úřad a výsledky jeho práce široké veřejnosti patří i na regionální úrovni k dlouholeté praxi. Použijeme-li sportovní terminologii, podařil se koncem dubna Krajské správě ČSÚ v Českých Budějovicích hatrick. Týden před koncem měsíce navštívili krajské pracoviště studenti gymnázia Jírovcova z Českých Budějovic. „Vzhledem k věku studentů, všem bylo kolem 13 let, se jednalo o pro nás doposud nevyzkoušené publikum. Museli jsme mu proto přizpůsobit i formu prezentace,“ řekla Jana Sedláčková, ředitelka krajské správy a dodala: „Společně se studenty jsme připravili jednoduchý dotazník. Při jeho vyhodnocování jsme měli příležitost přiblížit studentům základní statistické přístupy a metody. Jejich aktivita a projevený zájem rozptýlily naše počáteční obavy, zda se nám podaří udržet pozornost tak mladých posluchačů celé dvě hodiny vymezeného času.“

V tom samém týdnu se publikum KS ČSÚ vyměnilo. Ve školicím stře-

disku Krajského ředitelství policie ČR byl pro zhruba dvacet zaměstnanců policie Jihočeského kraje připraven hodinový seminář. V jeho první části se přednášející zaměřili na to, jak co neefektivněji získávat statistická data o kraji. Ve druhém bloku se posluchači na základě statistických údajů dozvěděli o základních trendech vývoje v Jihočeském kraji v uplynulých letech.

Závěr měsíce byl pak opět ve znamení návratu k zájemcům o statistiku z řad studentů, tentokrát starší věkové kategorie. Na půdě Jihočeské univerzity, konkrétně zemědělské fakulty, se ve svém vystoupení pracovníci Krajské správy ČSÚ zaměřili především na otázky, které by mohly vysokoškolské studenty v rámci předmětu regionální management zajímat. V přednášce byla vedle způsobů získávání dat věnována velká pozornost i jejich zveřejňování. Struktura krajských internetových stránek ČSÚ proto byla osou celé prezentace. Studenty zaujala i druhá část přednášky, ve které se dozvěděli podrobnosti o kraji, kde studují. ■

Setkání skupiny EUREX

Na jaře se v kanceláři KS ČSÚ v Liberci uskutečnilo další z pravidelných setkání pracovní skupiny EUREX-Statistika při Euroregionu Neisse-Nisa-Nisa. Stěžejní částí jednání byla rekapitulace společných projektů. K těm patří například tabulky se základními statistickými ukazateli za okresy euroregionu nově rozšířené o údaje za zemědělství, nebo materiál „Ceny a příjmy v Euroregionu Nisa“. Jednalo se i o společném projektu, který by zachycoval výsledky sčítání lidu, domů a bytů v jednotlivých částech euroregionu.

Tabulky se základními statistickými ukazateli za okresy euroregionu naleznete zde: <http://bit.ly/11GMKz7>. ■

Návštěva studentů

Začátkem jara zavítali studenti třetího ročníku Obchodní akademie v Plzni na KS ČSÚ v západočeské metropoli. Cílem setkání byla popularizace v rámci Mezinárodního roku statistiky. Miloslav Chlad, ředitel KS ČSÚ v Plzni, studentům ukázal, že statistická praxe nudná rozhodně není. „Ani se nejedná o pouhou aplikaci statistických vzorečků, které máte ve svých učebních osnovách. Naopak, statistika může být velmi pestrá, přitažlivá a tudíž i poutavá,“ řekl.

Studenti se seznámili s vývojem organizování statistické činnosti na území našeho státu od 11. století až do současnosti. Dozvěděli se, jak se mění forma poskytovaných informací pro uživatele statistických dat od nudných tabulek k poutavým a přitažlivým dokumentům. Nakonec vyplnili znalostní test o statistice.

„Výsledky testu bohužel prokázaly, že dnešní mladé generaci schází větší úsilí a intenzivnější kontakt s praxí a činnostmi, které jsou předmětem jejich studia. Tento fakt by nás – statistiky měl motivovat k prohloubení spolupráce se středními a vysokými školami, v neposlední řadě posílit naše aktivity ve prospěch popularizace statistiky a našeho úřadu,“ sdělil Miloslav Chlad. ■

Seminář pro zpracovatele

Před zahájením nového zpracovatelského roku zorganizovala Krajská správa Českého statistického úřadu v Českých Budějovicích pro své zaměstnance seminář k účetnictví a evidenci podnikatelských subjektů. Externí lektor, doc. Ing. Jiří Strouhal, Ph.D., se v něm zaměřil na aktuální změny v daňových a účetních předpisech, platných pro rok 2013.

Hlavní pozornost věnoval lektor jejich dopadu na statistická zjišťování. Zaměstnanci, kteří se zabývají zpracováním výkazů, tak získali základní přehled o aktuálních účetních předpisech. Rovněž ocenili důležité informace o obsahových a metodických změnách statistického výkazu P5-01 (Roční výkaz ekonomických subjektů vybraných produkčních odvětví za rok 2012). ■

Evropská nezaměstnanost opět rekordní

Podle údajů Eurostatu se počet nezaměstnaných v EU27 zvýšil na konci března na 26,521 mil. osob. Míra nezaměstnanosti zůstala stejná jako v předcházejících dvou měsících – 10,9 %.

Sezónně očištěná míra nezaměstnanosti v eurozóně poprvé přesáhla dvanáct procent (12,1 %). Nejnižší byla v Rakousku (4,7 %), Německu (5,4 %), Lucembursku (5,7 %) a Nizozemsku (6,4 %). Nejhorší situace zůstává již delší dobu v Řecku, kde v lednu dosáhla míra nezaměstnanosti 27,2 %, dále ve Španělsku (26,7 %) a Portugalsku (17,5 %). V meziročním srovnání míra nezaměstnanosti vzrostla v devatenácti a klesla v osmi zemích. Největší pokles vykázalo Lotyšsko (o 1,3 p. b.), Estonsko (o 1,2 p. b.) a Irsko (o 0,9 p. b.). Nejvyšší meziroční nárůst míry nezaměstnanosti byl v Řecku (+5,7 p. b.), dále na Kypřu (+3,5 p. b.), ve Španělsku (+2,6 p. b.) a Portugalsku (+2,4 p. b.).

Míra nezaměstnanosti mužů a žen se v EU27 prakticky nelišila (muži – 10,9 %, ženy – 11,0 %), výrazné rozdíly však byly zaznamenány v jednotlivých státech. V Irsku nezaměstnanost mužů (16,8 %) značně převýšila nezaměstnanost žen (10,8 %), v Řecku naopak v lednu nezaměstnanost žen (31,4 %) výrazně převýšila nezaměstnanost mužů (23,9 %). V Česku byla míra nezaměstnanosti nižší než za celou Evropskou unii (celkem: 7,3 %, muži: 6,3 %, ženy: 8,5 %).

MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI V EU27

10,9 %

Podle údajů Eurostatu se počet nezaměstnaných zvýšil na konci letošního března na 26,521 mil. osob.

Energie z obnovitelných zdrojů na vzestupu

V roce 2011 se obnovitelné zdroje (energie z vodních, větrných a solárních elektráren, biomasy, průmyslových a komunálních odpadů a z bioplynu) v EU27 podílely na hrubé konečné spotřebě energie již 13 %. Podíl obnovitelných zdrojů na konečné energetické

OBNOVITELNÉ ZDROJE V EU27

+5,1 p. b.

Tolik činil přírůstek podílu obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie v EU27 v období 2004–2011.

spotřebě je jedním z hlavních indikátorů v rámci Strategie Evropa 2020.

Podle ní by se měla v roce 2020 vyrábět celá pětina energie v EU z obnovitelných zdrojů. Eurostat nyní zveřejnil, jak to vypadá s plněním národních cílů v členských zemích Unie.

Největší podíl obnovitelných zdrojů na konečné spotřebě energie mělo v roce 2011 Švédsko (46,8 %) následované Lotyšskem (33,1 %) a Finskem (31,8 %). Státy s nejmenším podílem obnovitelných zdrojů energie pak byly Malta (0,4 %), Lucembursko (2,9 %) a Velká Británie (3,8 %). Estonsko se v roce 2011 stalo první zemí, která splnila národní cíl daný Strategií Evropa 2020. Česko, které v roce 2004 začalo na hodnotě 5,9 %, se v roce 2011 dostalo na 9,4 %, přičemž v roce 2020 má tento podíl činit 13 %.

Tržby v maloobchodu v březnu poklesly

Po dvou měsících růstu klesly v EU27 v březnu tržby v maloobchodu v meziměsíčním srovnání o 0,2 %. V eurozóně se snížily již druhý měsíc za sebou, tentokrát o 0,1 %. Vyplynulo to z dat, která po očištění o sezónní a kalendářní vlivy publikoval Eurostat. V meziročním srovnání byl pokles ještě výraznější – v EU27 se tržby snížily o 1,6 %, v eurozóně dokonce o 2,4 %.

Segment potravin, nápojů a tabákových výrobků zaznamenal v meziměsíčním srovnání růst tržeb o 1,0 % v EU27 a o 0,8 % v eurozóně. Naopak segment nepotravinářského zboží vykázal pokles tržeb o 0,6 % v EU27 a o 0,5 % v eurozóně. Z členských států EU, za které jsou data k dispozici, tržby meziměsíčně klesly v devíti a rostly v jedenácti zemích. Největší úbytek postihl Portugalsko (–3,0 %), Slovinsko (–2,6 %) a Irsko (–1,9 %), nejvýraznějšího přírůstku tržeb pak v meziměsíčním srovnání dosáhly Estonsko (+2,7 %), Lotyšsko (+2,1 %) a Finsko (+1,3 %).

V meziročním srovnání tržby v sektoru potravin, nápojů a tabákových výrobků klesly o 0,6 % v EU27 a o 1,2 % v eurozóně. Za sektor nepotravinářského zboží meziročně tržby klesly dokonce o 2,0 % v EU27 a o 3,3 % v eurozóně. Z členských zemí Unie se meziročně snížily tržby ve čtrnácti a vzrostly jen v sedmi zemích. Největší úbytek tržeb v maloobchodu meziročně byl ve Španělsku (–10,5 %), Slovinsku (–7,7 %) a v Portugalsku (–5,9 %). Největší přírůstek zaznamenaly Lotyšsko (+8,8 %), Litva (+4,5 %) a Švédsko (+3,0 %).

MALOOBCHOD V EU27

–0,2 %

O tolik meziměsíčně poklesly tržby v maloobchodu v březnu 2013, přičemž nejvíce se snížily v Portugalsku (–3,0 %) a Slovinsku (–2,6 %). Meziroční pokles tržeb činil v březnu v EU27 1,6 %. Největší propad zaznamenaly Španělsko (–10,5 %) a Slovinsko (–7,7 %).

Generální ředitel Eurostatu v Praze

Koncem května navštívil Walter Radermacher, generální ředitel Eurostatu, Český statistický úřad, aby jednal o statistice zahraničního obchodu. Kromě předsedkyně ČSÚ Ivy Ritschelové a dalších zástupců úřadu se pracovního setkání zúčastnili odborníci České národní banky, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR a Generálního ředitelství cel.

Jan Cieslar, tiskový mluvčí ČSÚ

Walter Radermacher prezentoval harmonizační projekt Eurostatu SIMSTAT, který by měl do budoucna nahradit doposud užívaný systém INTRASTAT a snížit zátěž respondentů při zachování kvality dat. Specialisté diskutovali o jeho dopadech na široké spektrum uživatelů dat o zahraničním obchodu. Zdůraznili podmínku důkladného testování nového systému ještě před tím, než bude uveden do praxe. Šéf Eurostatu potvrdil, že těmto otázkám bude jeho úřad věnovat maximální pozornost a připomněl, že konečné slovo při schvalování budou mít členské země Evropské unie.

„Snížení administrativní zátěže je pro nás v současné době prioritou. Snahy o další zjednodušení v systému evropské statistiky lze proto jen uvítat. Musíme mít ale zároveň stále na zřeteli kvalitu statistických výstupů,“ řekla Iva Ritschelová.

Národní pojetí zahraničního obchodu

Pracovní jednání se věnovalo také otázce statistického podchycení přeshraničního obchodu se zbožím a službami v podmínkách jednotného evropského trhu. V tranzitním státě s logistickými centry, jakým je i Česká republika, se jedná o obzvláště aktuální téma.

Pracovníci Českého statistického úřadu představili Walteru Radermacherovi současné postupy sestavování statistiky zahraničního obchodu. Jednak klasické pojetí, které

Iva Ritschelová, předsedkyně ČSÚ: „Snahy o další zjednodušení v systému evropské statistiky lze jen uvítat.“

má stále velký význam pro řadu uživatelů, kdy přeshraniční statistiky sledují toky zboží na základě prostého přechodu zboží přes hranice, a pak nový přístup – tzv. národní pojetí. Ten zahrnuje nikoliv přechod zboží přes hranice, ale faktickou změnu jeho vlastnictví.

Odborníci z Českého statistického úřadu a České národní banky zdůraznili rostoucí význam národního pojetí pro hodnocení skutečné výkonnosti tuzemské ekonomiky. V současném světě se stále více rozevírají nůžky mezi prostým pohybem zboží a služeb přes hranice a skutečným zahraničním obchodem doprovázeným finančními toky.

V posledních letech se Česká republika aktivně zapojila do mezinárodní spolupráce zejména v rámci středoevropských tranzitních států. Národnímu pojetí zahraničního obchodu přikládají vzhledem k širší glo-

ČSÚ představil současné postupy sestavování statistiky zahraničního obchodu.

balizaci velký význam například Rakousko, Slovensko a Maďarsko.

Walter Radermacher přislíbil spolupráci Eurostatu i v dalších aktivitách. Činnost Českého statistického úřadu a dalších středoevropských partnerů vnímá z pohledu evropské statistiky jako důležitou, vážnou a potřebnou. ■

Evropská komise šla příkladem

Generální ředitel Eurostatu, Walter Radermacher, se zamýšlí nad dalším směřováním evropské statistiky.

Jan Cieslar, tiskový mluvčí ČSÚ

Na poslední konferenci předsedů statistických úřadů, která se uskutečnila vloni na podzim v Praze, bylo přijato tzv. Pražské memorandum spojené se statistikou životního prostředí. Jak se ho zatím daří naplňovat?

Vaší otázku je možno vztáhnout k evropským environmentálním hospodářským účtům, které se v současnosti zavádějí. Zprvce, v roce 2011 bylo přijato nařízení obsahující tři moduly, a to účty emisí do ovzduší, daně související s životním prostředím a účty materiálových toků. Zadrugé, započal legislativní proces pro druhou etapu zahrnující účty výdajů na ochranu životního prostředí, sektor environmentálního zboží a služeb a účty fyzických toků energií.

Jaký vliv na statistiku životního prostředí má současný vývoj ekonomiky? Jeden z názorových proudů vidí environmentální aktivitu jako příležitost k oživení růstu. Jak vnímáte tyto aktivity?

Všeobecně se má již za to, že samotný hrubý domácí produkt není měřítkem pokroku. V roce 2009 si to ostatně uvědomila Evropská komise, a to konkrétně ve svém sdělení „Překročit HDP“ (GDP and beyond). Na úrovni Evropského statistického systému byl pak vypracován Akční plán na podporu vytváření doplňkových ukazatelů a satelitních účtů, které budou stále více doprovázet tradiční makroekonomické ukazatele. Díky této iniciativě již naplňujeme širokou škálu doporučení Stiglitzovy zprávy.

Živým tématem v Eurostatu je i tzv. Závazek důvěryhodnosti statistiky, který zatím podepsalo pouze Řecko

Walter Radermacher, generální ředitel Eurostatu

a Eurostat. Přístup ostatních členských zemí se zdá být pomalejší. V čem vidíte důvody a jaké kroky připravuje Eurostat v této oblasti?

Evropská komise navrhla Závazek jako nástroj kombinující zájmy EU s principem subsidiarity. Každému členskému státu nabízí odpovídající prostor k zavedení principů Kodexu evropské statistiky v souladu s jeho národními potřebami a postupy. V současnosti probíhají jednání mezi Evropskou komisí, Radou a Parlamentem. Momentálně čekáme na rozhodnutí legislativců a budeme pokračovat, jakmile budou vyjasněny právní aspekty. Evropská komise ostatně závazek za Eurostat již podepsala, aby posloužila dobrým příkladem.

Řecko přijalo Závazek důvěryhodnosti statistiky jako vůbec první členský stát. Jak byste zhodnotil jeho význam a přínosy pro řeckou statistiku?

Závazek nabízí účinnou platformu, na jejímž základě lze realizovat akce směřující k další stabilizaci a institucionál-

nímu ukotvení Řeckého statistického úřadu. Jako konkrétní příklad mohu uvést vytvoření funkčního poradního výboru. Tento výbor zahrnuje mj. tři představitele mezinárodních zájmových subjektů, což Evropská komise pokládá za velmi dobrý podnět i pro ostatní členské státy.

Pro letošní rok je plánováno pilotní peer review (posouzení) Kodexu evropské statistiky. Následovat budou audity v ostatních zemích. Jaké výsledky očekáváte od této akce?

Pojďme se vyhnout směřování termínů peer review a audit! Peer review začíná sebehodnocením národního statistického úřadu, které externí experti následně posoudí a napíšou k tomu zprávu. V rámci pilotní série peer reviews, které se uskuteční na Slovensku a Islandu, bude vyzkoušen návrh již k tomu vypracovaného dotazníku. Závěry pilotu následně probereme na konferenci předsedů statistických úřadů v Nizozemsku. Toto umožní zvolit vyvážený přístup a omezit tak zátěž ostatních členských států.

Podíváme-li se na první kolo peer reviews v letech 2006–2007, je třeba říci, že nám významně pomohly zlepšit způsob práce. Jedná se o moderní nástroj řízení kvality, který pomáhá odpovědět na otázku, zda jsme na správné cestě. Výsledky mohou být využity členskými státy na národní úrovni. Na úrovni Evropské unie je využije Evropský statistický poradní výbor – ESGAB vykonávající nezávislý dohled nad zaváděním Kodexu evropské statistiky v rámci Evropského statistického systému. Peer reviews zkrátka ukážou, jak na tom jsme. ■

Byli jsme na Světu knihy

Český statistický úřad prezentoval svoje publikace a výsledky zjišťování na 19. mezinárodním knižním veletrhu a literárním festivalu Svět knihy Praha 2013. Akce se uskutečnila v rámci kampaně Mezinárodní rok statistiky.

Alena Géblová, vedoucí redaktorka

U stánku Českého statistického úřadu o rozloze čtyři metry čtvereční, který byl umístěn v sousedství vystavovatelů s odbornou literaturou, se za čtyři výstavní dny zastavilo zhruba 1 200 lidí.

„Když uvážíme, že veletrh navštívilo odhadem třicet tisíc návštěvníků, pak to znamená, že čtyři procenta z nich projevila aktivní zájem o výstupy úřadu,“ poznamenává Jitka Slavíková, vedoucí oddělení PR ČSÚ. Informace o návštěvnosti stánku úřadu má přesné, neboť právě její tým ve spolupráci s informačními službami ČSÚ zajišťoval chod stánku na Výstavišti.

Více čísel než slov

Reakce na přítomnost ČSÚ na mezinárodním knižním veletrhu byly veskrze kladné. Český statistický úřad upoutal svojí výlučností: na rozdíl od jiných vystavovatelů prezentoval více čísel než slov.

„Navštívilo nás hodně lidí, kteří s daty pracují a chtěli vědět, zda máme nějaké údaje k dispozici,“ říká Jana Slavíková, vedoucí oddělení informačních služeb Krajské správy ČSÚ

Stánek ČSÚ na Výstavišti v Praze.

Štěpánka Čejková, vedoucí oddělení informačních služeb ústředí ČSÚ, seznamuje návštěvníci s publikační činností úřadu.

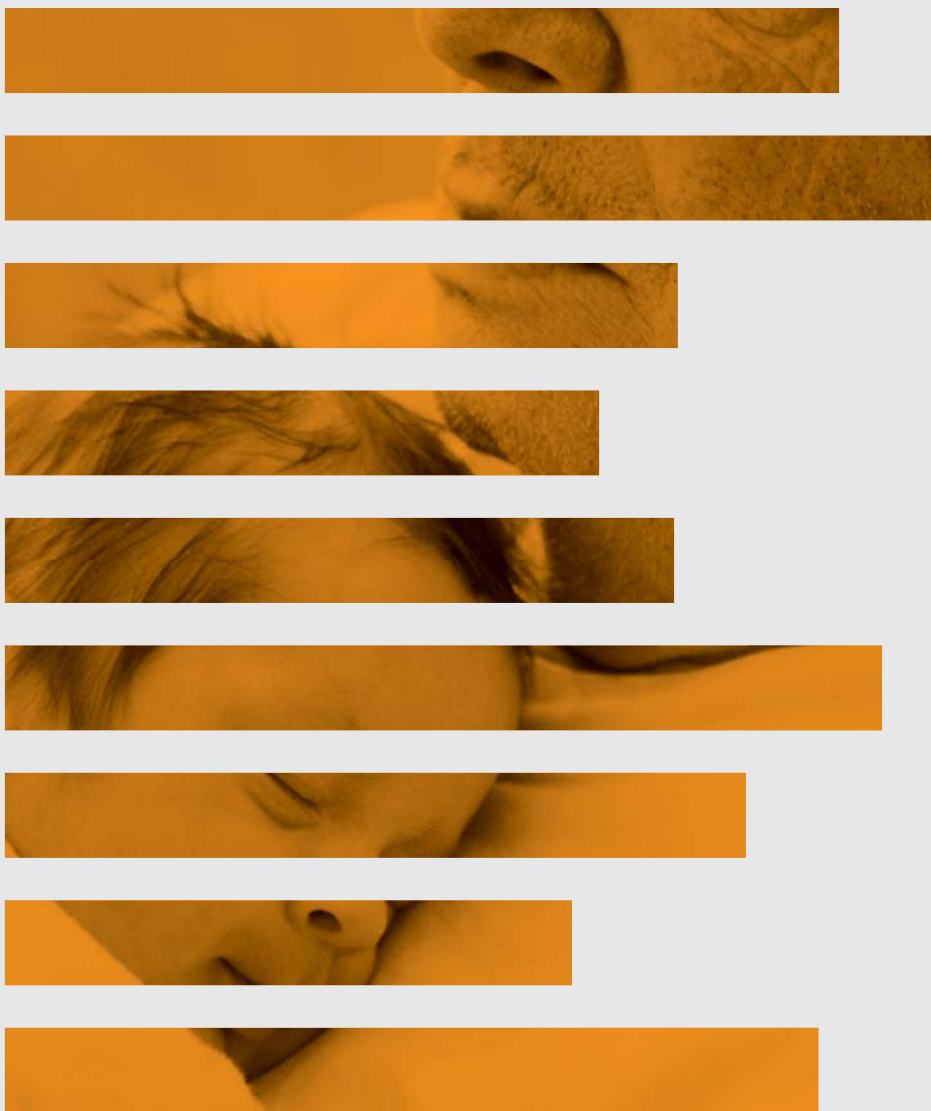
pro Středočeský kraj. Řada návštěvníků, kteří znají internetové stránky úřadu, ochotně vyplnila dotazníky pro uživatele statistiky. Děti a pracovníky škol nejvíce zaujalo minisčítání a prezentace jeho výsledků. Učitelé se zajímali také o výsledky sčítání lidu a ročenky se základními údaji za jejich obec, okres nebo kraj. „Lidé také ocenili, když jsme na jejich dotazy dokázali ihned odpovědět,“ dodává statistička.

Největší zájem měli návštěvníci o demografické, sociální a regionální statistiky. Zástupce knihoven překvapila rozsáhlá nabídka služeb Ústřední statistické knihovny. A nebyli zdaleka jediní.

Se svými postřehy z veletrhu se podílí i Štěpánka Čejková, vedoucí oddělení informačních služeb ústředí

ČSÚ: „Návštěvníci našeho stánku s překvapením zjišťovali, jaká nejruznější data a informace mohou od nás získat ať již pro potřeby studia, tak i pro svoji práci a podnikání. Brali si letáčky, zajímali se o kontakty na nás, nechávali si vysvětlovat, kde a co na našem webu najdou.“

Pokud by se úřad prezentoval na obdobném veletrhu i v budoucnosti, měl by si zajistit o něco větší výstavní prostor. Lidé by se nemuseli u stánku tak tlačit. Seznámit by mohl širokou veřejnost nejenom se svou aktuální produkcí, ale i se staršími výstupy. Ukázalo se totiž, že se lidé aktivně zajímají i o starší statistické údaje a rádi si připomenou minulá léta z pohledu statistiky. ■

DEMOGRAFIE

č. 2

revue pro výzkum populačního vývoje

Jediný odborný recenzovaný demografický časopis v České republice. Vychází od roku 1959 a vydává jej Český statistický úřad. Vychází 4x ročně, od roku 2011 ve třech číslech česky a v jednom čísle anglicky. Cena jednoho výtisku je 58 Kč, roční předplatné včetně poštovného je 327 Kč. Časopis je zveřejňován na internetu v elektronické podobě v době vydání jeho tištěné verze.

Z obsahu č. 2 / 2013:

Články: **Markéta Kocová:** Analýza vývoje úmrtnosti v Rusku za využití různých metod dekompozice / **Michaela Šimečková:** Proměny pozdního mateřství v České republice v demografickém pohledu / **Mohammad Salim Zahangir – Mosamat Zamilun Nahar:** Fertility in Rural and Urban Bangladesh: A Comparative Study
Diskuse: **Dagmar Bartoňová:** Úroveň vzdělání obyvatelstva ČR a její zjišťování aneb jak lze měřit úroveň vzdělání / **Sčítání lidu:** **Josef Škrabal:** Třetinu všech hospodařících domácností tvoří domácnosti důchodců / **Recenze:** **Jaroslava Feistaurová:** Tomáš Cipra – Penze, kvantitativní přístup / **Vladimír Hulík:** Vzdělanostní nerovnosti v české společnosti: Vývoj od počátku 20. století do současnosti.

[WWW.CZSO.CZ](http://www.czso.cz)

Vysoké školy už také „objevily“ patenty

Ještě na začátku tohoto tisíciletí chránily vysoké školy jen zřídka výsledky vlastního výzkumu a vývoje patenty či užitnými vzory. To se však po roce 2004 změnilo. Důvodem bylo mimo jiné i jejich hodnocení.

Karel Eliáš, oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

Na konci loňského roku byly veřejné vysoké školy (VVŠ) majiteli čtyř set platných patentů. Jejich podíl na celkovém počtu platných patentů podaných přihlašovatelem z České republiky dosáhl 18 %. Přitom ještě v roce 2008 činil tento podíl 5 %. Vysoké školy byly tehdy majiteli pouze stovky platných patentů. Ze šetření statistik vyplývá, že pouze 1,6 % patentů platných v roce 2012 bylo uděleno před rokem 2005.

V roce 2005 jedenáct veřejných vysokých škol podalo třicet patentových přihlášek. Avšak o sedm let později, v roce 2012, již osmnáct VVŠ podalo 205 patentových přihlášek. Jejich podíl se tak ve sledovaném období zvýšil z 5 % na 24 %.

Nárůst patentových přihlášek byl výrazný, avšak vývoj počtu zapsaných užitných vzorů lze označit za enormní. V roce 2005 bylo zapsáno deset užitných vzorů jen dvěma vyso-

kým školám. V roce 2008 to bylo již 101 užitných vzorů, které byly zapsány jedenácti VVŠ. Zrychlený nárůst zapsaných užitných vzorů byl zaznamenán zejména v posledních letech. Užité vzory jsou zapisovány průměrně osmnácti vysokými školami. Jestliže v roce 2010 bylo VVŠ zapsáno 172 užitných vzorů a v roce 2011 již 381, tak v roce 2012 dokonce 516, což znamená, že tvořily třetinu všech zapsaných užitných vzorů od přihlašovatelů z ČR.

Mezi veřejnými vysokými školami je nejvýznamnějším přihlašovatelem patentových ochranných České vysoké učení technické v Praze (ČVUT).

Veřejné vysoké školy mají poměrně vysoké procento úspěšnosti v udělování patentů. Z jejich přihlášek podaných mezi roky 1995 až 2004 byl patent udělen 87 % všech podaných přihlášek. Úspěšnost za všechny přihlášky podané přihlašovatelem z ČR byla přitom jen 46 %. Také délku patento-

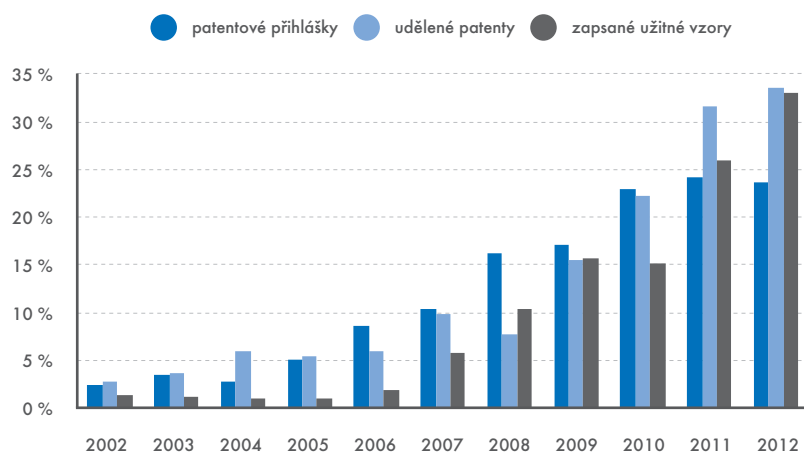

V roce 2012 bylo veřejným vysokým školám zapsáno 516 užitných vzorů.

vého řízení mají vysoké školy kratší (3 roky a 1 měsíc), než je průměr za všechny přihlašovatele z Česka (3 roky a 4 měsíce). Bude jistě zajímavé zjistit, zda budou stejně úspěšné u patentových přihlášek podaných v letech 2005–2012. To však budeme schopni posoudit zhruba až za pět let.

Z výše uvedených statistických dat je patrné, že začátkem tohoto tisíciletí veřejné vysoké školy málo využívaly možnosti chránit si výsledky vlastního výzkumu a vývoje patenty či užitnými vzory. Jejich podíl na celkovém počtu jednotlivých patentových ochranných byl menší než 3 %. Situace se však začala měnit k lepšímu zejména po roce 2004, kdy došlo mimo jiné ke změně hodnocení výzkumu a vývoje podporovaného z veřejných pro-

Podíl veřejných vysokých škol na celkovém počtu patentových ochranných

Zdroj: ÚPV ČR a vlastní dopočty ČSÚ, 2013

středků a jeho výsledků. Body získané v rámci tohoto hodnocení díky uděleným patentům a zapsaným užitným bodům tak vylepšují hodnocení jednotlivých vysokých škol. Nelze tvrdit, že tento způsob je jediným faktorem, který stojí za zvýšenou snahou vysokých škol o patentovou ochranu vlastního výzkumu, nicméně jistě výrazně přispěl k tomuto pozitivnímu vývoji.

U veřejných vysokých škol bychom měli očekávat snahu patent nebo užitný vzor komerčně využít. Poskytování licencí je jedním z prostředků k získání finančních příjmů nebo jiné formy prospěchu z výsledků vynálezce činnosti či předmětů průmyslového vlastnictví (patent, užitný vzor atd.). Mělo by tedy dojít k nárůstu počtu uzavřených licenčních smluv. Jak však vyplývá z dat získaných ze samostatného šetření o licencích, skutečnost je poněkud jiná. Zatímco v období 2005–2011 bylo VVŠ uděleno 309 patentů a zapsáno 916 užitných vzorů, nových licenčních smluv na patenty bylo uzavřeno jen 28 a na užitný vzor pouze 27. Přestože se situace v posledních letech zlepšuje, stále je daleko za ideálním stavem.

Mezinárodní patentové třídění

Klasifikační systém pro zařizování vynálezů je založen na vztahu vynálezu k určité oblasti techniky. Podívejme se, v jakých oborech vysoké školy nejvíce patentují.

Zcela jednoznačně dominuje třída Měření, zkoušení, jejíž podíl je 22 % podaných přihlášek vynálezů a 25 % zapsaných užitných vzorů. Zejména je pak významná podtřída Zkoumání nebo analýza chemických nebo fyzikálních vlastností materiálů, ve které bylo v letech 2002–2012 podáno 107 patentových přihlášek (10 %) a zapsáno 173 užitných vzorů (12 %).

Další třídou významnou jak z hlediska patentových přihlášek, tak i užitných vzorů je Lékařství nebo zvěrolékařství; hygiena s 8% podílem mezi přihláškami a 7% podílem mezi užitnými vzory. Až třetí třída je odlišná. U patentových přihlášek je to Organická chemie (6 %), u užitných vzorů Stavba budov (5 %).

Počet patentových ochranných realizovaných veřejnými vysokými školami v letech 2002–2012

	Přihlášky vynálezů	Udělené patenty	Zapsané užitné vzory
Celkem	1 055	484	1 466
České vysoké učení technické v Praze	266	151	365
Česká zemědělská univerzita v Praze	60	15	280
Vysoké učení technické v Brně	105	46	129
Technická univerzita v Liberci	104	38	117
VŠ báňská -TU Ostrava	111	28	115
VŠ chemicko-technologická v Praze	100	64	50
Západočeská univerzita v Plzni	25	12	89
Univerzita Palackého v Olomouci	58	38	31
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích	28	16	76
Univerzita Karlova v Praze	55	29	33
Mendelova univerzita v Brně	23	5	88
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně	38	10	56
Masarykova univerzita v Brně	34	11	12
Univerzita Pardubice	25	17	3
Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích	11	5	8
Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem	5	2	4
Veterinární a farmaceutická univerzita Brno	7	-	1
Univerzita Hradec Králové	1	-	5
Akademie múzických umění v Praze	-	-	2
Vysoká škola ekonomická v Praze	-	-	2

Zdroj: ÚPV ČR a vlastní dopočty ČSÚ, 2013

Spolupráce s ostatními subjekty

Z 1 205 patentových přihlášek, které v letech 2002–2012 VVŠ podaly, bylo 899 (75 %) podáno samostatně a 306 ve spolupráci s jiným subjektem. Ve stejném období bylo VVŠ zapsáno 1 570 užitných vzorů. Z nich bylo 1 358 (86 %) podáno samostatně a 212 ve spolupráci s jiným subjektem. Vzhledem k větší technické náročnosti je zjištěna větší míra spolupráce u patentových přihlášek přirozená. Jejich nejvýznamnějším partnerem byly podniky. Se 109 subjekty spolupřihlášily 179 patentových přihlášek (56 % podaných ve spolupráci) a 159 užitných vzorů (75 % zapsaných ve spo-

lupráci) realizovaných s 87 subjekty. Spolupráce s 29 veřejnými výzkumnými institucemi přinesla podání 135 patentových přihlášek (44 %). Zároveň došlo k zápisu 63 užitných vzorů (30 %), a to ve spolupráci s 20 veřejnými výzkumnými institucemi. Významná byla rovněž spolupráce s jinými VVŠ. Přinesla podání 43 patentových přihlášek a zápis 24 užitných vzorů, na kterých spolupracovaly s 14, resp. deseti jinými veřejnými vysokými školami. Pouze 8 % podaných přihlášek i zapsaných užitných vzorů, vzniklých ve spolupráci s jiným subjektem, bylo realizováno s fyzickými osobami. Se zahraničními subjekty VVŠ spolupracovaly na 14 přihláškách vynálezů a pěti užitných vzorech. ■

PRŮMYSL

-2,1 %

V březnu 2013 průmyslová produkce po očištění od vlivu počtu pracovních dní meziročně klesla o 2,1 %, bez očištění se pak snížila o 6,0 %. V porovnání s únorem 2012 výroba klesala jen mírně a po sezónním očištění byla meziměsíčně nižší o 0,2 %.

MALOOBCHOD

-0,6 %

Tržby v maloobchodu (bez motoristického segmentu) v březnu 2013 meziročně klesly o 0,6 %. Na zmírnění poklesu měl vliv prodej potravin, kde se díky blížícím se Velikonocům tržby zvýšily o 2,8 %.

STAVEBNICTVÍ

-19,0 %

Stavební produkce v březnu 2013 po očištění od vlivu pracovních dní klesla meziročně o 19,0 %. Bez očištění se snížila o 20,6 %. Produkce: v pozemním stavitelství meziročně klesla o 21,7 %, v inženýrském stavitelství se snížila o 17,8 %.

CESTOVNÍ RUCH

+8,5 %

V březnu 2013 se počet přenocování v hotelech všech kategorií meziročně zvýšil o 8,5 % a hostů v tomto období přijelo o 6,5 % více než loni. Ubytovací statistika ve všech hromadných zařízeních za celé 1. čtvrtletí 2013 vykazovala nárůst počtu nocí o 2,5 % a příjezdů o 3,2 %.

SLUŽBY

-4,9 %

Tržby za služby v březnu 2013 byly ve srovnání se stejným obdobím minulého roku nižší o 4,9 %. Pokles byl vykázan u všech odvětví služeb s výjimkou dopravy a skladování (nárůst o 3,4 %).

Průmysl na rozpacích

Jan Ernest, vedoucí oddělení statistiky průmyslu

Jasný signál o oživení v průmyslu zatím nepřichází.

Výsledky za průmysl v 1. čtvrtletí letošního roku přinášejí nejednoznačné pocity. Pokud zohledníme nestejný počet pracovních dní, pak tuzemská průmyslová produkce ve srovnání s předchozím rokem klesla o 2,7 %. To není dobrá zpráva. Pozitivní ovšem je, že v porovnání s předchozím čtvrtletím výroba mírně roste. Takové srovnání má smysl na sezónně očištěných datech, růst činil 1,2 %. Zdá se tedy, že po výraznějším poklesu ve 4. čtvrtletí 2012 náš průmysl opět trochu zvedl hlavu. Poměrně špatné zprávy přicházejí z nejnámennějšího domácího odvětví – z automobilového průmyslu. Ten meziročně klesl o 9,9 % a mezičtvrtletně o 3,1 %. Navíc od 1. čtvrtletí 2012 je každé nové čtvrtletí o něco níže než to předchozí.

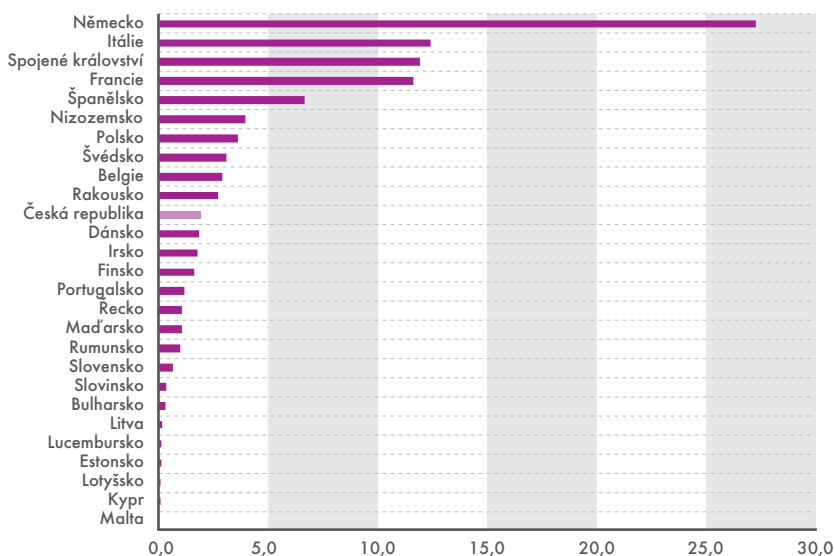
Pohled na evropská data skýtá poměrně obdobný obrázek, jen rozměry se trochu liší. Meziročně průmysl klesá i v součtu za 27 zemí EU, byť pokles je o něco menší než u nás: -1,6 %. Největší vliv mělo na tento výsledek

Německo, kde se v 1. čtvrtletí 2013 vyrobilo o 2,1 % méně než před rokem, dále Itálie (-4,1%) a Francie (-2,6 %). Výroba klesala i v dalších šestnácti zemích. Rostla naopak v osmi, většinou se ale jedná o ty země, jejichž váha je poměrně malá. Rekordmanem je Litva (+6,2 %), nejnámennější je Nizozemsko (+3,8 %).

V porovnání se 4. čtvrtletím průmysl v EU27 rostl, i když jen o 0,2 %. V tomto případě se do skupiny rostoucích zemí přidalo i velevýznamné Německo (mezičtvrtletně +0,3 %), ačkoliv na celkovém výsledku se nejnámenněji podepsala data z Nizozemska (+4,9 %).

A jak je na tom automobilový průmysl? Ten v EU27 meziročně klesl o 4,1 % a mezikvartálně vzrostl o 1,9 %, a to opět zejména díky Německu (-2,2 % meziročně, +2,7 % mezičtvrtletně). Ještě než začneme naříkat nad tuzemskými výsledky, které jsou horší, stojí za zhlédnutí data z Francie nebo Itálie. Tam produkce klesá dlouhodobě a hlavně vytrvale. Ve Francii je automobilová výroba meziročně o 17,1 % nižší, v Itálii o 16,1 % a v obou případech pokles trvá už od roku 2011.

Podíly jednotlivých zemí na přidané hodnotě EU27 v průmyslu (rok 2010)*

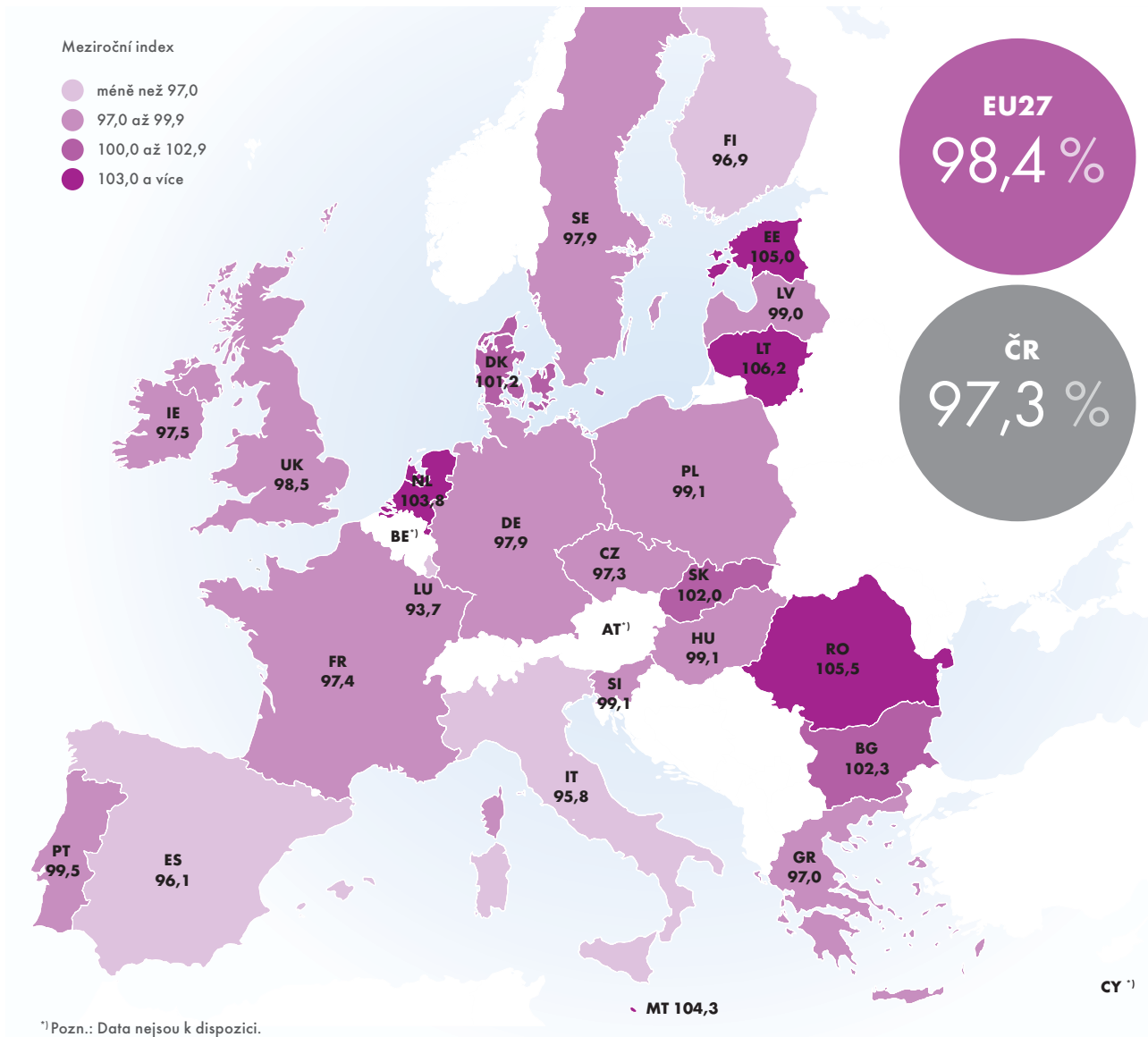

*) Pozn.: Jedná se o aktuální váhové schéma Indexu průmyslové produkce.

Zdroj: Eurostat

Index průmyslové produkce v 1. čtvrtletí 2013

KONJUNKTURÁLNÍ PRŮZKUM V ČR

+1,7 bodu

V České republice byl v květnu 2013 **souhrnný indikátor důvěry** (indikátor ekonomického sentimentu) vlivem mírného zlepšení v téměř všech sektorech ekonomiky vyšší o 1,7 bodu. Meziročně je ale stále nižší.

KONJUNKTURÁLNÍ PRŮZKUM V EU27

-1,8 bodu

Souhrnný indikátor důvěry v zemích EU27 byl v dubnu meziměsíčně nižší o 1,8 bodu, zejména vlivem snížení důvěry v průmyslu a ve vybraných odvětvích služeb.

KONJUNKTURÁLNÍ PRŮZKUM V ČR

+1,7 bodu

V květnu 2013 byl **indikátor důvěry v průmyslu** v České republice meziměsíčně vyšší o 1,7 bodu. V meziročním srovnání je však stále nižší.

PLATEBNÍ BILANCE

Zboží
Služby

Saldo běžného účtu platební bilance se v březnu 2013 meziročně výrazně zhoršilo, když dosáhlo deficitu 35,8 mld. Kč (zhoršení o 38,7 mld. Kč). Jedinou složkou, která zaznamenala pozitivní vývoj, byl obchod se zbožím (+3,5 mld. Kč). Toto zlepšení víceméně kompenzovalo horší výsledek bilance služeb i běžných převodů (shodně o 1,7 mld. Kč). Prakticky celý pokles salda běžného účtu způsobil propad bilance výnosů (o 38,8 mld. Kč).

SPOTŘEBITELSKÁ INFLACE

+1,7 %

Spotřebitelské ceny vzrostly v dubnu oproti březnu o 0,1 %. Toto zvýšení ovlivnil růst cen zejména v oddílech odívání a obuv, alkoholické nápoje a tabák. Meziroční růst spotřebitelských cen byl v dubnu stejný jako v únoru a březnu, tj. 1,7 %.

NEZAMĚŠTNANOST

+7,2 %

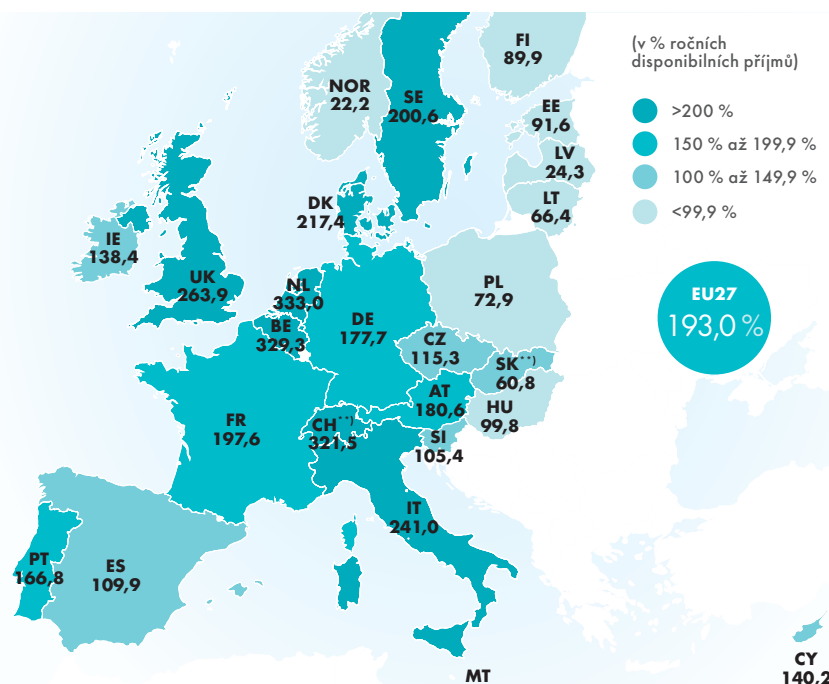
Obecná míra nezaměstnanosti, očištěná od sezónních vlivů, se v dubnu 2013 zvýšila ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku o 0,3 p. b. a dosáhla 7,2 %. Meziměsíčně se o 0,2 p. b. snížila.

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT

-2,2 %

Hrubý domácí produkt očištěný o cenové, sezónní a kalendářní vlivy klesl v 1. čtvrtletí 2013 podle předběžného odhadu meziročně o 2,2 % a ve srovnání s předchozím čtvrtletím o 1,1 %. Mezičtvrtletní pokles tak pokračoval již šest období za sebou.

Čistá finanční aktiva domácností v Evropě*)

*) V poměru k hrubému disponibilnímu důchodu domácností zvětšenému o změny jejich čistého podílu na rezervách penzijních fondů (pozn.: sektor domácností vč. NISD - neziskové instituce sloužící domácnostem).
**) Pozn.: rok 2010.

Zdroj: Eurostat

Máme našetřeno?

Drahomíra Dubská, vedoucí oddělení svodných analýz

Pověstná spořivost sektoru domácností v ČR dostala v minulém desetiletí trhlínu.

Míra úspor porovnávající objem ne-spotřebovaných peněz v daném roce a disponibilní příjmy domácností klesly pod evropský průměr. Přetrvává obliba bankovních vkladů – v roce 2011 na ně směřovali Češi přes polovinu všech odložených peněz (56 %). Jak si však stojíme v evropském srovnání, když sečteme všechna svá finanční aktiva, zmenšíme je o své závazky, tj. především o dluhy u bank, a tuto svoji „čistou pozici“ porovnáme se svými ročními disponibilními příjmy? Podle Eurostatu v tradičním středoevropském srovnání docela dobře, i když o dost hůř, než kolik činí průměr zemí eurozóny.

V roce 2011 převyšovala čistá finanční aktiva českých domácností (vč. neziskových institucí sloužících domácnostem, jak definuje tento sektor v úhrnu Eurostat) jejich disponibilní příjmy o 15,3 %, v zemích eurozóny však téměř dvojnásobně (o 93 %). Stabilně nejlepší výsledek dosahuje v tomto srovnání trojice Belgie, Švýcarsko a Nizozemsko, kde po převážnou většinu dekády 2001–2011 přesahovala čistá finanční aktiva domácností jejich disponibilní příjmy každý rok vesměs více než trojnásobně, v Německu a Rakousku zhruba o dvě třetiny. Při srovnání s Polskem, Slovenskem, Maďarskem a Slovinskem vychází ČR v relativním čistém finančním bohatství domácností lépe, oproti Slovensku dokonce dvojnásobně. Náskok proti Maďarsku a Slovinsku je však jen velmi mírný.

20**V ČR se vzdělává
polovina
zaměstnanců**

Výsledky šetření
o vzdělávání dospělých
Adult Education Survey
2011.

24**Krise nekrise,
zaměstnanci
dál chodili na
kurzy**

Které podniky do
vzdělávání svých
zaměstnanců nejvíce
investují?

26**Nové zařazení
vzdělávání**

Nejvýraznější změny
v Mezinárodní
klasifikaci vzdělání –
ISCED 2011.

27**Nejdřív praxe,
potom škola**

Příběh generálního
ředitele společnosti
Český porcelán, a. s.,
Vladimíra Feixe.

VZDĚLÁVÁNÍ

V ČR se vzdělává polovina zaměstnanců

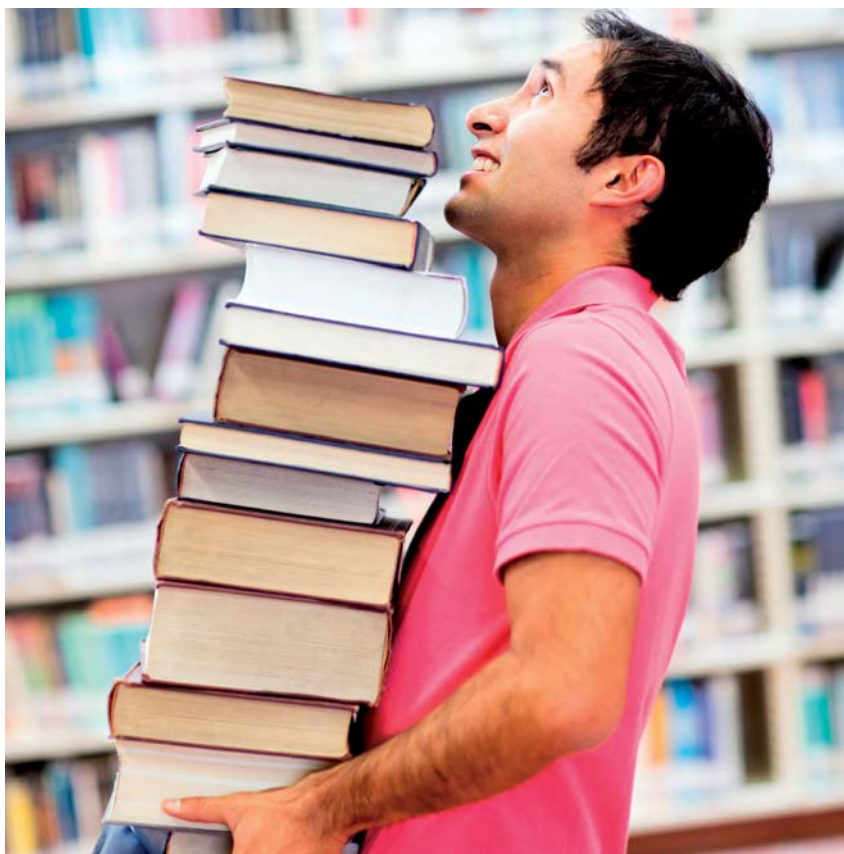
Snaha udržet si nebo zlepšit svou pracovní pozici či rozšířit si znalosti vede stále vyšší počet lidí k získávání dalších znalostí a dovedností. Potvrdily to výsledky šetření o vzdělávání dospělých AES (Adult Education Survey), které minulý měsíc zveřejnil v rozšířené verzi Český statistický úřad.

Daniel Böhm, oddělení statistiky vzdělávání, zdravotnictví, kultury a sociálního zabezpečení

Vzdělávací proces si většina z nás patrně nejčastěji spojuje s klasickým školním vzděláním, které v terminologii celoživotního učení označujeme jako formální vzdělávání. To však není vyhrazeno pouze mladším ročníkům. Přestože je zapojení osob z vyšších věkových kategorií do formálního vzdělávání v České republice nízké a představuje pouhých čtyři procenta osob mezi 25 a 64 lety, také u nás existují lidé, kteří se po určité odmlce vracejí zpět do školních lavic. Nejčastěji proto, aby si zvýšili své nejvyšší dosažené vzdělání. Nejvíce z těchto „navrátilců“ usiluje o získání vysokoškolského titulu (32 % se účastnilo bakalářského studia, 26 % magisterského a 14 % doktorského) a zhruba čtvrtina (28 %) studuje za účelem dosažení maturitního vysvědčení. V takovém případě se v naprosté většině jedná o osoby, jejichž dosavadní vzdělání bylo středoškolské bez maturity. Osoby se základním vzděláním se, až na výjimky, do vzdělávacího procesu znovu nezapojují.

Formální vzdělávání

Do formálního vzdělávání znovu vstupují převážně pracující (81 %), resp. zaměstnané osoby (70 %), které své povolání vykonávají nejčastěji v oblasti veřejné správy (42 %), a to v odvětví obrany, vzdělávání a sociální péče. Ve velké míře (66 %) se jedná o jedince zastávající nemanuální pozice vyžadující vysokou kvalifikaci (řídící pracovníci, specialisté, techničtí a odborní pracovníci). Přestože je pro

Do formálního vzdělávání znovu vstupují převážně pracující (81 %), resp. zaměstnané osoby (70 %), které své povolání vykonávají nejčastěji v oblasti veřejné správy (42 %).

většinu těchto „starších studentů“ někdy těžké sladit studium s pracovním a rodinným životem, s nadstandardní podporou ze strany zaměstnavatele většina z nich počítat nemůže. Pouze 14 % z nich se účastní vzdělávání zcela či převážně během pracovní doby. Finanční podporu od zaměstnavatele, např. ve formě hrazení nákladů spojených se studiem – školné, výdaje za učebnice apod., dostává 12 %.

Neformální vzdělávání

Zatímco pro vzdělávací programy formálního typu je charakteristická delší doba trvání a vyšší požadavky na zapojení účastníků, u neformálního vzdělávání je to jiné. Jsou využívány organizované a institucionalizované vzdělávací aktivity probíhající formou kurzů, školení, soukromých lekcí, workshopů či seminářů. V roce 2011

se v České republice alespoň jedné takové aktivity účastnila téměř třetina (32 %) osob mezi 18 a 69 lety (více na: <http://bit.ly/13p7tsH>). Přitom účast v nich nebyla napříč všemi socio-demografickými skupinami srovnatelná. Relativně běžná byla mezi lidmi s vyšším odborným či vysokoškolským vzděláním. Více než polovina z nich (56 %) se účastnila neformálního vzdělávání. Mezi středoškoly byla nižší: 39 % držitelů maturitních vysvědčení a 22 % vyučených. Osoby s nejvyšším základním vzděláním se vzdělávají relativně málo. Alespoň jedné neformální aktivity se účastnil bezmála každý osmý (13 %).

Získávání znalostí a dovedností v neformálním vzdělávání souviselo především (78 %) s výkonem povolání účastníků. Nejčastěji se lidé vzdělávali v oblasti cizích jazyků (angličtina převažovala), dále v aktivitách rozvíjejících právní povědomí (13 %), ve znalostech v obchodním styku či v administraci podnikových procesů. Nemalá část (11 %) pracovního neformálního vzdělávání byla věnována teoretické či praktické přípravě na nově zaváděné výrobní technologie či ovládání nových přístrojů a nářadí. Další široká skupina (11 %) se zaměřila na oblast zdravotní a sociální péče.

Účast mužů a žen v jednotlivých oborech neformálního vzdělávání zpravidla potvrzuje obvyklé genderové rozdělení pracovních činností. Muži představovali většinu účastníků pracovního orientovaného neformálního vzdělávání souvisejícího s architektonickou či stavební činností (93 %), technickými vědami a technickými obory (87 %) či přepravními službami a spoji (87 %). Ženy se účastnily vzdělávání v oblastech zdravotnictví a sociální péče (79 %), pedagogiky či osobních služeb (76 %). Nadpoloviční zastoupení žen nacházíme též v oblasti obchodu a práva, což je vysvětlitelné obecně vyšším podílem žen mezi pracovníky v administrativě.

Pracovní orientované aktivity neformálního vzdělávání jsou ve většině případů podporovány zaměstnavateli. Spoluúčast zaměstnavatele může mít podobu přímého financování či uvol-

nění zaměstnance v rámci jeho pracovní doby. Sami zaměstnanci investovali do neformálního pracovního vzdělávání spíše omezeně. Hradili celkem 14 % aktivit svého pracovního vzdělávání a nejčastěji si platili jazykové vzdělávání.

Co se týče neformálního vzdělávání, které přímo nesouvisí s pracovní činností, i zde je jednoznačně nejběžnější oblastí seberealizace osvojování si cizích jazyků. Zdokonalování jazykových schopností byla věnována téměř polovina (42 %) mimopracovního orientovaného neformálního vzdělávání. Na druhém místě se s výrazným odstupem (14 %) umístily vzdělávací aktivity související s uměleckými činnostmi (hra na hudební nástroj, tanec či zpěv). Třetí nejčastější oblast soukromého vzdělávání představovaly kurzy autoškoly.

že vzdělání pramení z hodnotových orientací účastníků, jejich očekávání a motivací.

Informální učení

Proces učení je relativně složitý a pestrý řetězec nejrůznějších činností. Lidé se nevzdělávají pouze ve školních lavicích či v placených, organizovaných a moderovaných aktivitách. Záměrnou a cílevědomou snahu osvojit si nějakou dovednost či proniknout do určité tematiky nalezneme také v každodenním životě. Samostudium probíhající bez asistence vzdělávacích autorit nazýváme informálním učením. Na rozdíl od předcházejících forem vzdělávání zůstává proces informálního učení relativně stabilní napříč celým životním cyklem. Mladí lidé se učí zejména prostřednictvím

KDE NAJDETE VÍCE PODROBNOSTÍ O ŠETŘENÍ AES 2011

V letech 2011 a 2012 se v zemích Evropské unie uskutečnilo šetření o vzdělávání dospělých (Adult Education Survey). Na svou účast ve vzdělávání v posledním roce v něm byly dotazovány osoby mezi 18 a 69 lety. Dotázáno bylo celkem 10 190 osob z 5 336 domácností.

Publikaci poskytující podrobné informace ze šetření naleznete na adrese: <http://bit.ly/13bc3Wl>. Mezinárodní výsledky jsou dostupné na stránkách databáze Eurostatu: <http://bit.ly/egZWly>.

Mimopracovní vzdělávání je relativně častým doplňkem formálního vzdělávání u mladších studentů. Alespoň jedné takové aktivity se účastnila čtvrtina (27 %) z nich.

Neformální vzdělávání představuje relativně přístupnou cestu k rozvíjení odborných znalostí a dovedností či aktivnímu trávení volného času. Přes širokou paletu nabízených vzdělávacích činností se však nadpoloviční část (61 %) respondentů mezi 25 a 69 lety žádného (tzn. formálního i neformálního) vzdělávání neúčastnila a účastnit nechtěla. Polovina z nich vzdělávání v daném období života nepotřebovala. Zájem o započítání či rozšíření stávajících vzdělávacích aktivit přirozeně roste se stoupajícími stupni formálního vzdělání. Skutečnou příčinou však nemusí být ani tak samotné absolvované vzdělání jako spíše okolnost,

počítače a internetu. S rostoucím věkem využívání těchto elektronických médií klesá a je pozvolna nahrazováno tištěnými zdroji.

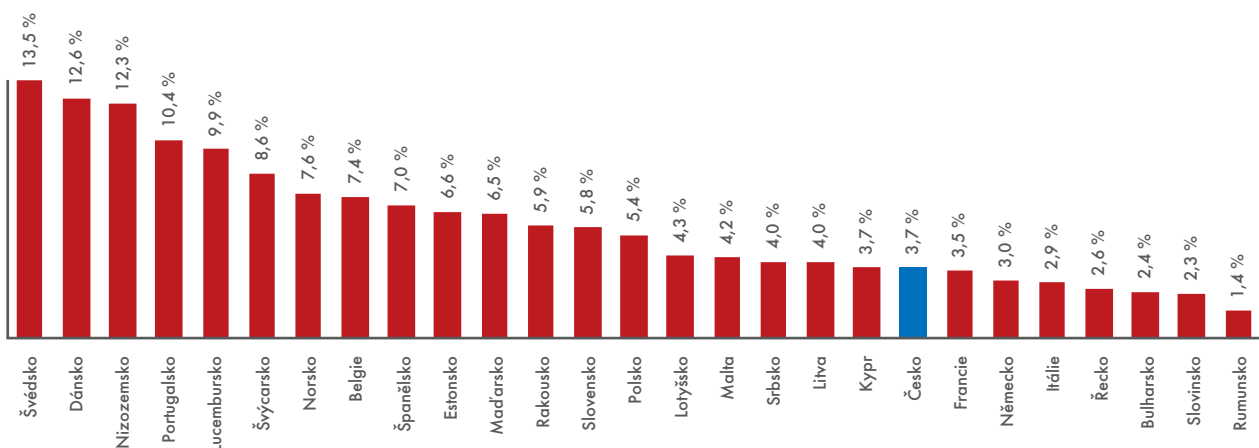
Nejčastějším předmětem samostudia osob mezi 18 a 49 lety jsou opět cizí jazyky. Dále se jejich zájem zaměřuje především na rozšiřování znalostí a dovedností v různých volnočasových aktivitách zahrnujících nejrůznější sportovní činnost, kutilství, vizážistiku, vaření apod. Třetí významná skupina aktivit informálního učení souvisí s uměleckými činnostmi.

Osoby mezi 50 a 69 lety se nejčastěji věnují tématům spojeným s oblastí zemědělství a veterinářství. Jedná se především o aktivity související s chovem zvířat, rybařením, pěstováním nejrůznějších plodin. Relativně významně zastoupenou kategorií jsou také aktivity týkající se obsluhy počítačů. ■

Účast dospělých ve vzdělávání

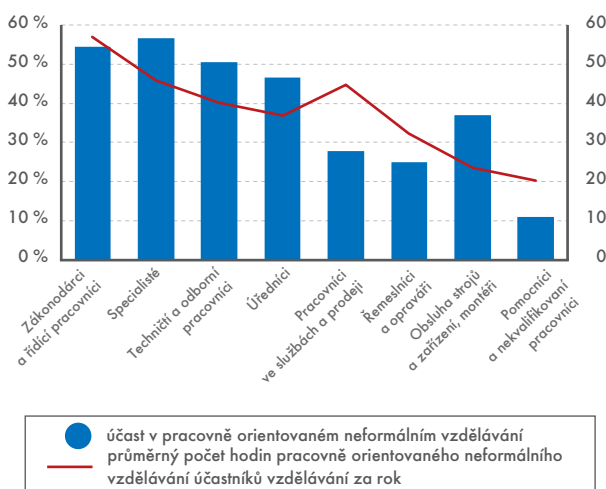
Grafická dvoustrana předkládá přehled o účasti na jednotlivých typech vzdělávání, základních motivacích účastníků, oblastech vzdělávání a nejvýznamnějších důvodech neúčasti. Zdrojem dat pro grafická znázornění bylo mezinárodního šetření Adult Education Survey, které ČSÚ realizoval v roce 2011.

Graf 1 | Účast ve formálním vzdělávání, 25–64 let

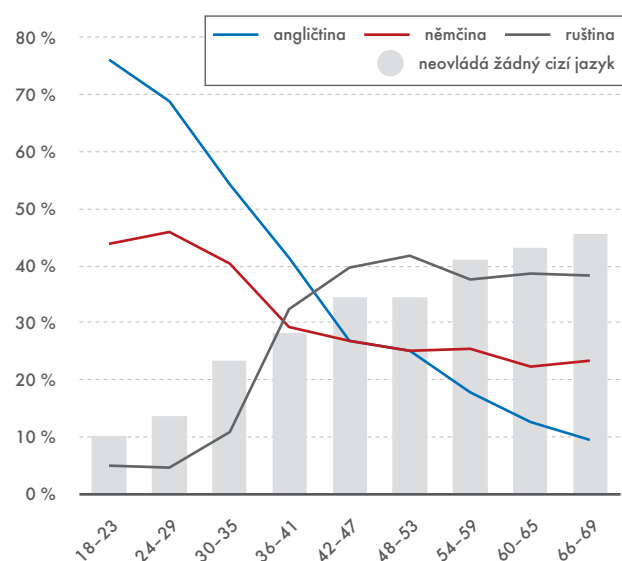
Zdroj: ČSÚ (AES 2011), Eurostat (E&T Database, květen 2013)

Graf 2 | Účast a průměrný počet hodin pracovní orientovaného vzdělávání pracujících

Pozn.: Tříděno podle hlavních tříd zaměstnání klasifikace CZ-ISCO. Zaměstnanci v ozbrojených silách a kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství nebyli zahrnuti z důvodu nedostatečného počtu pozorování.

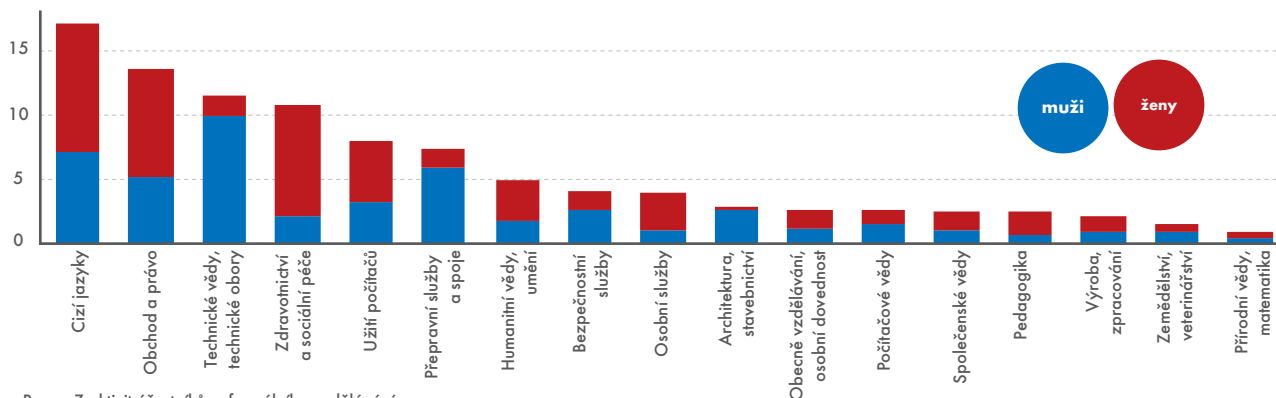
Graf 3 | Nejčastěji ovládané cizí jazyky podle věku

Zdroj: ČSÚ (AES 2011)

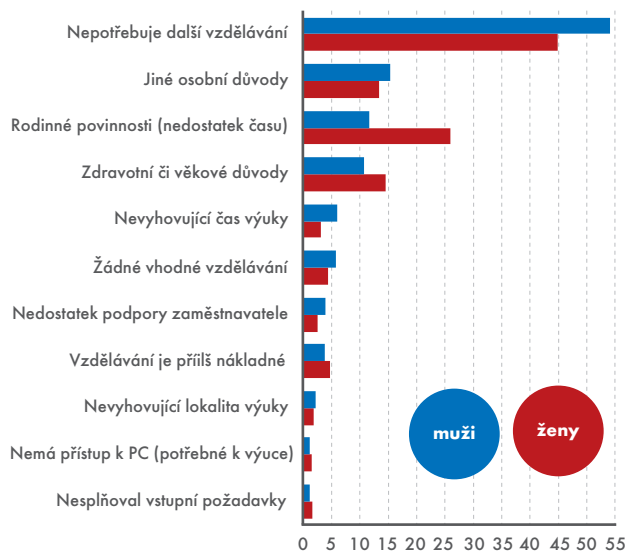

Graf 4 | Obory neformálního vzdělávání podle zastoupení na celku neformálního vzdělávání a pohlaví (v %)

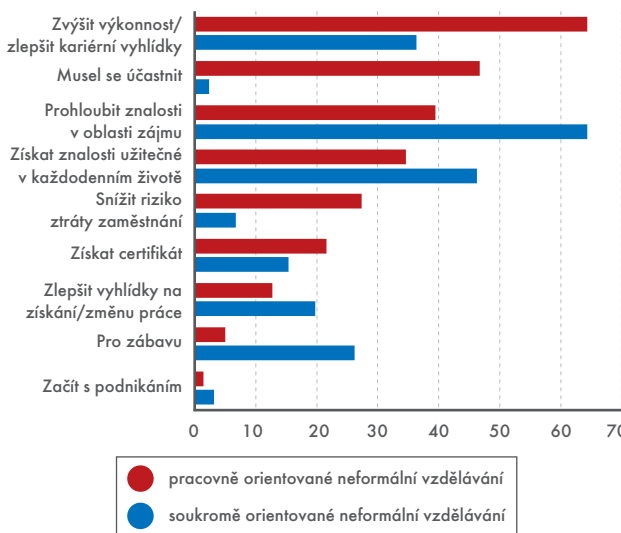
Pozn.: Z aktivit účastníků neformálního vzdělávání.

Graf 5 | Důvody neúčasti osob, které se neúčastnily vzdělávání podle pohlaví (v %)

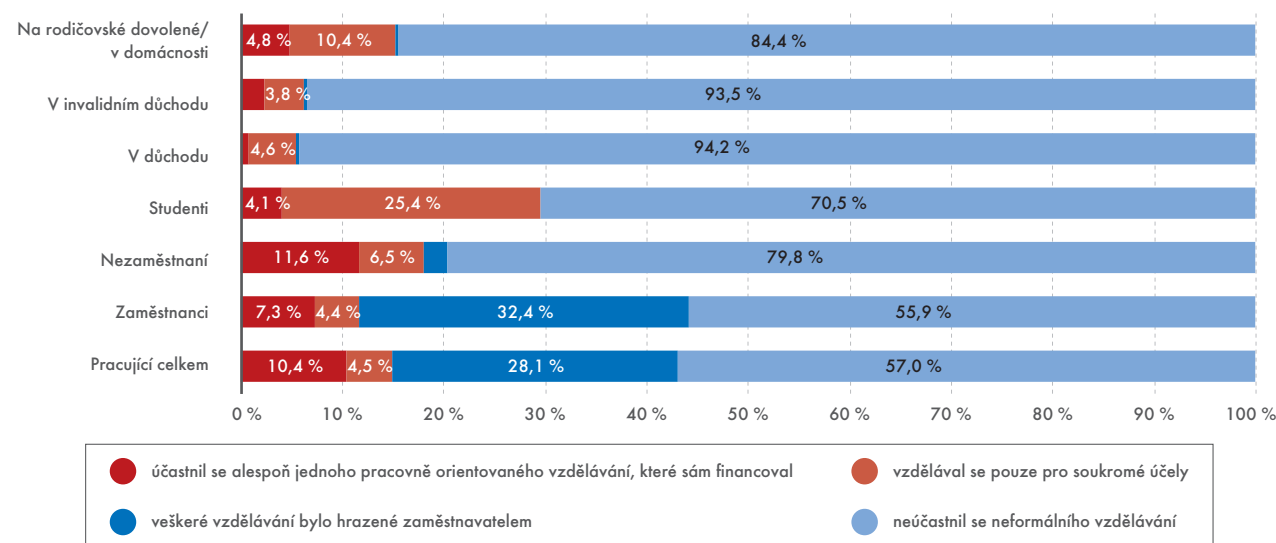
Pozn.: Více možných odpovědí.

Graf 6 | Důvody účasti v absolvovaném neformálním vzdělávání (v %)

Pozn.: Z aktivit účastníků neformálního vzdělávání, více možných odpovědí.

Graf 7 | Účast v neformálním vzdělávání podle motivace ke vzdělávání a ekonomického postavení

Zdroj: ČSÚ (AES 2011)

Krise nekrize, zaměstnanci dál chodili na kurzy

Výsledky šetření ČSÚ Další odborné vzdělávání zaměstnaných osob v podnicích ČR v roce 2010 (CVTS 4) ukázaly, že se i v době finanční krize zhruba tři čtvrtiny podniků snažily hledat cesty, jak neomezovat své zaměstnance v jejich dalším odborném vzdělávání. Nejvíce do něj investovaly podniky nad pět set zaměstnanců.

Josef Kotýnek, oddělení statistiky vzdělávání, zdravotnictví, kultury a sociálního zabezpečení

Zatímco podniky, které spadají do nejvyšší velikostní skupiny (500 a více zaměstnanců), poskytovaly stoprocentně další odborné vzdělávání svým zaměstnaným osobám, většina firem s deseti až devatenácti zaměstnanými osobami naopak vzdělávání neposkytovala všem. Jen 63 % podniků financovalo jejich profesní růst. Další rozdíly mezi nimi vyplývaly z odvětví, do kterých spadaly (graf 1).

Hlavní důvod, který podniky limitoval, byla skutečnost, že stávající kvalifikace, dovednosti a schopnosti zaměstnanců odpovídaly současným potřebám podniku (graf 2).

Tento trend potvrdily výsledky posledního šetření ČSÚ Další odborné vzdělávání zaměstnaných osob v podnicích ČR v roce 2010 (CVTS 4).

V roce 2010 poskytlo svým zaměstnaným osobám možnost navštěvovat kurzy celkem 27 108 podniků.

Kurzy na prvním místě

Rozhodující kategorií v dalším odborném vzdělávání byly kurzy. V roce 2010 je poskytlo svým zaměstnaným osobám celkem 27 108 podniků (z celkového počtu 43 403), což je v absolutním vyjádření o 826 méně než v roce 2005 (více na: <http://bit.ly/10UxOLz>).

Celkem 51,6 % zaměstnanců, kteří se dál odborně vzdělávali, prošlo povinnými kurzy v návaznosti na zákonné normy platné v České republice (bezpečnost a ochrana zdraví při práci, požární ochrana, kurzy pro řidiče, elektrikáře, svářeče apod.). Přitom došlo

k výraznému přesunu od interních k externím kurzům (nárůst o 20 p. b.). Také se změnilo počty placených hodin strávených na kurzech a náklady na jednu hodinu účastníka kurzu. Odlišný byl i podíl nákladů na kurzy na úplných nákladech práce všech podniků. Oproti roku 2005, kdy jeho výše činila 0,9 %, poklesl na 0,6 %.

Porovnání nákladů na kurzy dalšího odborného vzdělávání zaměstnanců, 1999, 2005, 2010 (v Kč, %)

Rok	Průměrná cena za 1 hod. kurzu	Výše nákladů na kurzy na 1 účastníka	Podíl nákladů na kurzy na úplných nákladech práce všech podniků
1999	211	3 613	1,1
2005	194	4 337	0,9
2010	250	5 371	0,6

Zdroj: ČSÚ

Ostatní formy vzdělávání

Z ostatních forem bylo nejdůležitější vzdělávání na pracovišti (27,2 %), následovaly účasti na konferencích, seminářích, veletrzích a přednáškách (10 %), dále pak samostudium (5,5 %),

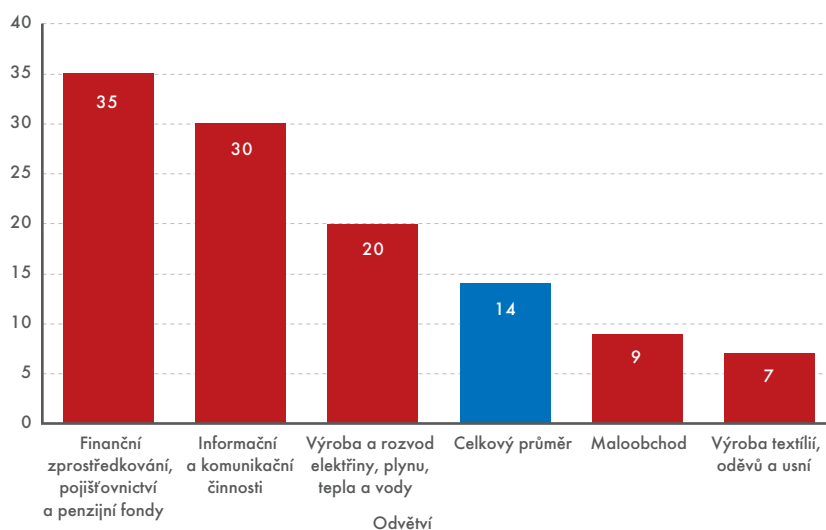
vzdělávací kroužky a kroužky kvality (2,8 %) a rotace výměny pracovních míst, výměny pracovníků a studijní návštěvy (1,1 %).

Podniky, učni a školy

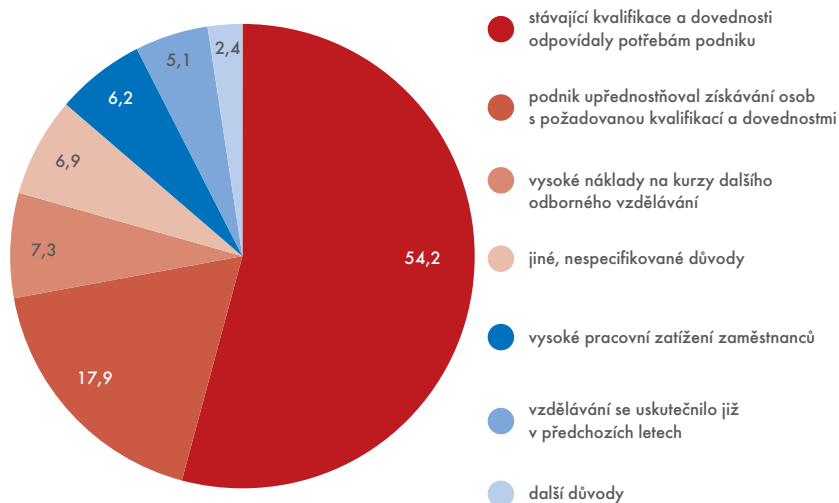
Součástí šetření byla opět problematika učňovského školství (graf 3). Podíl počtu podniků, které v roce 2010 zajišťovaly praktickou výuku v rámci počátečního odborného vzdělávání jak pro své vlastní, tak i pro učně z cizích organizací, činil z celkového základního souboru podniků pouze 4,4 %. Oproti minulému šetření (CVTS 3) tak došlo k jejich poklesu ze 17 415 na 14 104 osob.

V rámci šetření CVTS 4 zařadil Český statistický úřad do šetření otázku, která se týkala spolupráce středních a vysokých škol při dalším odborném vzdělávání zaměstnaných osob. Výsledky nejsou příliš pozitivní. Potvrdily u nás obecně známou zkušenost, že oproti ostatním zemím EU27 je spolupráce velmi omezená. Například jen asi 4 % podniků se podílela na koncipování obsahu odborného vzdělávání středních a vysokých škol, asi 13 % zajišťovalo odbornou praxi žáků středních škol a zhruba 5 % podniků mělo zájem o praxi studentů vysokých škol. Pouze necelá 2 % podniků se svými odborníky podílela na výuce na středních a 3 % na vysokých školách. Na otázku, zda podnik v roce 2010 inovoval své výrobky, služby, výrobní či distribuční metody, odpověděla kladně zhruba jen desetina z nich (10,5 %), což bylo o 5 p. b. méně než při šetření CVTS 3, tehdy to bylo 15,5 % podniků. Jaké výstupy přinesla obdobná šetření v jednotlivých státech EU27, bude možné zjistit v úplném rozsahu až ve 3. čtvrtletí 2013 a to ještě jen v rovině základních indikátorů. Následující šetření o dalším odborném vzdělávání zaměstnaných osob v ekonomických subjektech v ČR (CVTS 5) se pravděpodobně uskuteční až v roce 2016, referenčním bude rok 2015. Pro doplnění komplexního pohledu na tuto problematiku budou využity údaje i z jiných šetření, např. z Výběrového šetření pracovních sil, Výběrového šetření ke vzdělávání dospělých (AES) a Výběrového šetření o úplných nákladech práce. ■

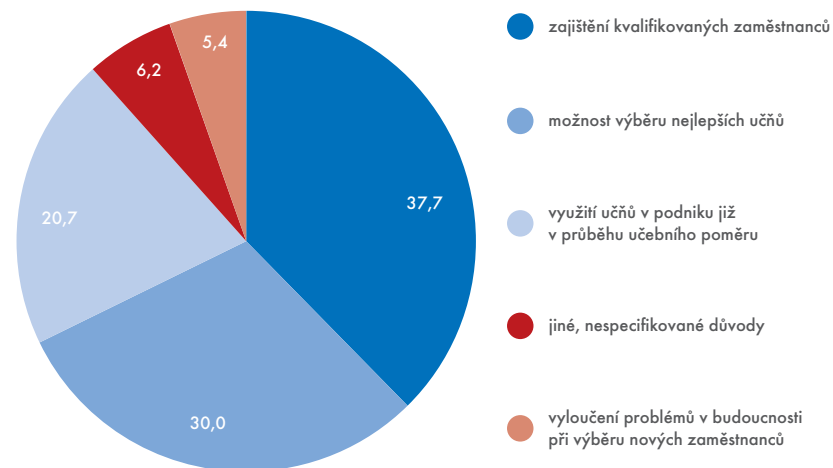
Graf 1 | Počet placených hodin na 1 účastníka dalšího odborného vzdělávání, 2010 (odvětvové hledisko)

Graf 2 | Hlavní důvody limitování podniků v poskytování dalšího odborného vzdělávání (v %)

Graf 3 | Hlavní důvody nabídky podniku učňům na navázání učebního poměru (v %)

Zdroj: ČSÚ

Nové zařazení vzdělávání

Mezinárodní klasifikace vzdělání ISCED 1997 (International Standard Classification of Education) se stala od 1. ledna 2008 platnou i pro českou národní klasifikaci vzdělání. Vzhledem k tomu, že svou strukturou již přestala vyhovovat, bylo nutné přistoupit k její revizi.

Vladimír Hulík, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR

Součástí klasifikace ISCED jsou dvě nezávislá klasifikační hlediska – vzdělávací úrovně a obory vzdělání. Práce na revizi klasifikace vzdělávacích úrovní byly započaty na semináři v Paříži na podzim roku 2008. Poté byla ustavena expertní skupina pro revizi ISCED (UIS – ISCED Technical Advisory Panel), která se sešla v letech 2009–2011 pětkrát a zapracovávala připomínky národních expertů. Výsledkem jejich práce byl návrh revize klasifikace vzdělávacích programů a dosaženého vzdělání ISCED 2011, který byl schválen na 36. zasedání Generální konference UNESCO v listopadu 2011.

Expertní skupina vedená zástupcem UIS (Institute for Statistics) začala pracovat na revizi oborové klasifikace v roce 2011. Její návrh, který vznikl v roce 2012, je nyní v poslední fázi připomínek a očekává se, že bude letos v listopadu schválen na 37. zasedání Generální konference UNESCO. Obě revize budou muset být implementovány do českých podmínek. Mapování národních vzdělávacích programů se

Problémem je zařazení vyšších odborných škol.

každoročně předává v rámci sběru dat UOE (Eurostat Data Collection), což je pravidelný sběr dat mezinárodních institucí (UNESCO, OECD, Eurostat) o formálním vzdělávání.

Dvě fáze

Postup implementace na národní úrovni bude mít dvě fáze, přičemž první již probíhá. Spolupracuje na ní Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR a Český statistický úřad. Do úrovní ISCED 2011 byly zařazeny současné i minulé vzdělávací programy. Nově se zavádí devět úrovní (ISCED 0–8). Jsou podrobněji členěny, a proto dobře mapují proces vzdělávání i dosažené vzdělání. Jediným aktuálním problémem je zařazení programů VOŠ (vyšší odborné školy), které jsou na pomezí páté a šesté profesní úrovně.

Během letošního roku ještě proběhnou konzultace s odborníky z Eurostatu a zástupců členských zemí Evropské unie. Cílem bude vytvořit finální verzi zařazení vzdělávacích

programů pro Českou republiku do konce roku 2013. Druhá fáze bude zahájena v roce 2014, kdy by se měly začít zařazovat programy do oborové struktury (Fields of Education and Training 2013). Tento proces bude nepoměrně časově náročnější, neboť bude nutné zařadit i historické obory (minimálně pro Sčítání lidu, domů a bytů 2021). Finální verze pro Českou republiku by měla být hotova do konce září 2015.

Posledním požadavkem mezinárodních institucí je přepočítání časových řad v oblasti formálního vzdělávání podle úrovní ISCED 2011 za roky 2000, 2005, 2010 a 2011. Tento úkol je zadán proto, aby bylo možno provést analýzy vzdělávacích systémů založené na vývoji v minulosti. V České republice je tato činnost naplánována na rok 2014. Zajišťovat ji budou pracovníci ministerstva školství tak, aby přepočítané časové řady byly předány mezinárodním institucím v požadovaném termínu (zatím březen 2015). ■

NEDOSTATKY ISCED 1997

Mezinárodní klasifikace vzdělání nebyla schopná správně postihnout především:

- změny ve struktuře terciárního vzdělávání (řístupnové studium: bakalářské, magisterské, doktorské);
- dosažené vzdělání (pokud vzdělávací program byl zařazen do nějaké úrovně, ale jeho absolvování nepostačovalo k absolvování této úrovně);
- neformální vzdělávání (zejména částečné kvalifikace).

NEJVÝRAZNĚJŠÍ ZMĚNY V ISCED 2011

- přeřazení programů nástavbového a zkráceného studia z ISCED 1997 úrovně 4 do ISCED 2011 úrovně 3;
- rozdělení bakalářských a magisterských programů vysokých škol z ISCED 1997 úrovně 5A do ISCED 2011 úrovní 6 (profesní) a 7 (akademická);
- přeřazení programů vyšších odborných škol z ISCED 1997 úrovně 5B na ISCED 2011 úroveň 6 (profesní), čili na stejnou hlavní úroveň, na jaké jsou bakalářské programy.

Nejdřív praxe, potom škola

Kariéře vrcholných manažerů tradičně předcházela, mnohdy navzdory měnícím se společenským a ekonomickým podmínkám, zkušenost a celoživotní vzdělávání. Dokládá to i příběh Ing. Vladimíra Feixe, dr. h. c. generálního ředitele společnosti Český porcelán, a. s.

Michal Novotný, šéfredaktor

V roce 1946 jsem stál před volbou: studovat a pak jít do praxe, anebo naopak? Nakonec jsem šel do učení k panu Stellmacherovi. Byl to Němec, který měl v blízkých Trnovanech továrnu, kterou mu v neklidné poválečné době zavřeli. Tzv. národní správci však nebyli schopni firmu udržet, tak šel pracovat do Dubí. Stellmacher byl skutečný „fachman“. Uměl jednat s lidmi a v hlavě měl, v dobrém smyslu slova, „jen porcelán“. Díky němu jsem přestal rozlišovat lidi podle národnosti. Podstatné je pro mne totiž to, co kdo skutečně umí.

Po dvou letech učení jsem nastoupil na Státní odbornou školu, tzv. mistrovskou dvouletku, takže jsem se na žebříčku posunul o stupínek výše a mohl jsem už u nás v Dubí dělat mistra. Pak jsem studoval ještě další tři roky, abych si dodělal maturitu a mohl se stát vedoucím výroby. Tak to tenkrát fungovalo a mělo to svůj význam. Po čase zase přišla doba, kdy bylo nutné mít na tuto funkci další vzdělání. Šel jsem tedy studovat do Institutu ministerstva průmyslu tříletý speciální kurz pro vyšší technicko-hospodářské pracovníky. A když jsem se stal u nás ve firmě ředitelem, bylo mi po nějaké době doporučeno, abych

začal studovat i vysokou školu. Za dalších pět let jsem tedy vystudoval i Vysokou školu ekonomickou v Praze.

Stálé vzdělávání bylo v mém případě životní nutností, abych mohl zůstat ve své profesi a mohl držet krok s oborem. Zdá se mi, že dnešní přístup je jiný. Mladý člověk něco vystuduje, například ukončí vysokou školu, a teprve potom jde do praxe, kde začíná vlastně od píky. Přitom se snaží skloubit vědomosti, které nabyl ve škole s tím, jak výrobá v praxi skutečně funguje. Já jsem to vždycky dělal obráceně. Nejdříve praxe, potom škola! Ale každý by si měl sám ujasnit, co je pro jeho uplatnění na pracovním trhu to nejlepší.

Přiznávám, že v našem podniku lidem na základě vlastní zkušenosti doporučuji, aby to dělali jako já. Když se ukáže, že něco umějí, jdou si své znalosti z praxe rozšířit o teoretické znalosti do školy. Tato cesta se mi osvědčila. Když přijde vysokoškolák, který umí na počítači a trochu mluví anglicky, s představou, že se hned musí stát manažerem na příslušné finanční a funkční úrovni, protože má takzvané odpovídající vzdělání, tak to nefunguje.

V současnosti v naší firmě vůbec nepociťujeme nedostatek vysokoškolsky vzdělaných pracovníků. Spíše máme problém s učni. Kudy chodím, tudy říkám, že se s tím musí něco udělat, a proto to zdůrazňuji i zde. Osobně jsem našel způsob, jak učně pro náš podnik získat, a to díky dobrým vztahům s učilištěm v Krupce. Těch deset učňů, které ve společnosti každým rokem potřebujeme, pro nás dokážou vyučit. Nicméně věc si žádá systémově nový přístup k problematice učňovského školství. A kdo jsou naši budoucí učni? V první řadě chcí dát přednost dětem mých zaměstnanců. Zde mám jistotu,

že jim rodiče řeknou, o co u nás v podniku jde a jak to děláme.

Ale zpátky k mému celoživotnímu učení. Držet krok s nároky dnešní doby je někdy těžké. Pravda je, že člověk v mých letech už prostě některé věci nedokáže dělat s takovou lehkostí, jako to umějí mladí. Hlavně používat počítač nebo se učit cizí jazyky. Umím samozřejmě rusky, protože to nás učili všude. A pak jsem se ještě jako samouk naučil němčinu. Co sám nedokážu, vyřeším nakonec jinou cestou. Do obchodního oddělení naší porcelánky jsem si našel lidi, kteří ovládají minimálně dva jazyky, i když zahraniční zákazník většinou chápe, že člověk v mém věku asi nemluví anglicky. Podstatné však je, že už o mně slyšel, a zná mě jako odborníka na porcelán. Přesto se vždycky snažím se o něm dozvědět víc. S každým naším zákazníkem, ať zahraničním či tuzemským, se podstatně lépe jedná a spolupracuje, když se osobně známe. Například tři zahraniční zákazníci (z Koreje, Japonska a Německa) k nám jezdí již 30 let. Není to jen oficiální vztah mezi zákazníkem a výrobcem, je to svým způsobem i přátelství, na které se lze spolehnout.

K dobrým a určitě nejen obchodním stykům, ale i k propagaci naší firmy i celého regionu přispěje od září nově otevřený „Dům porcelánu s modrou krví“ v bezprostřední blízkosti výrobního závodu v Dubí. Bude součástí porcelánové cesty ze Selbu v Německu, přes Karlovy Vary, Klášterec nad Ohří až do Dubí. Dům porcelánu se stane vystavenými produkty stávajících i již neexistujících porcelánek zajímavou expozicí pro odborníky a všechny ctitele porcelánu od nás i ze zahraničí. Odráží se v něm praktické zkušenosti i teoretické znalosti nás i našich předků. Tam budu vodit i naše zákazníky. ■

Ročenka Praha – životní prostředí 2011

Vydavatel: Český statistický úřad

Publikace je vydávána od roku 1989 a obsahuje informace o stavu a vývoji životního prostředí, o vybraných aktivitách hlavního města a o dalších subjektech v oblasti ochrany životního prostředí.

Uživatelé statistik zde naleznou data o stavu ovzduší v Praze, zásobování vodou i kvalitě vodních toků, o městské zeleni i chráněné přírodě, o produkci odpadů na území města a také o jejich třídění, o hlukové zátěži v Praze nebo například údaje o automobilové a městské hromadné dopravě. Z datových zdrojů Českého statistického úřadu jsou obsaženy údaje o vývoji ekonomiky města a jeho obyvatel.

Ročenka podává informace ve formě map, grafů, tabulek i ilustračních fotografií a také doprovodných textů a komentářů. K dispozici jsou také leták se základními informacemi, stručná 52stránková verze pu-

blikace (česko-anglická) a dále podrobná verze v elektronické podobě s více než 300 stránkami informací. Vše lze získat na CD-ROM (k objednání a odebrání: Magistrát hl. m. Prahy, Odbor rozvoje veřejného prostoru) nebo si prohlédnout na internetu.

Koordinátorem a zadavatelem prací na ročence je Odbor rozvoje veřejného prostoru Magistrátu hl. m. Prahy, vlastní realizaci zajišťuje organizace TIMUR (Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj). Svými podklady přispívají do ročenky všechny důležité instituce, které spravují data o různých složkách životního prostředí v Praze. Kromě oddělení informačních služeb Krajské správy ČSÚ v hl. m. Praze jsou to například Útvar rozvoje hl. m. Prahy, Technická správa komunikací, Pražská vodohospodářská společnost, Lesy HMP, CENIA, Státní zdravotní ústav, Český hydro-

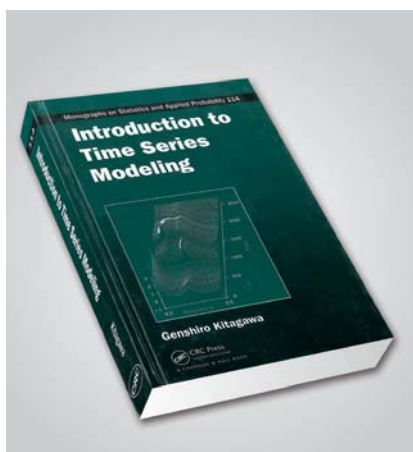
meteorologický ústav a mnohé další, celkem více než 30 subjektů.

Všechny informace z ročenky naleznete na <http://bit.ly/17FrT0>. ■

Introduction to Time Series Modeling

Vydavatel: CRC PRESS,
Taylor & Francis Group

Japonský odborník a autor teoretické publikace Genshiro Kitagawa z tokijského Institutu matematické statistiky zaměřil tentokrát svoji pozornost na modelování časových řad. Jeho monografie pokrývá právě tuto oblast. ■

Přehled statistických metod Analýza a metaanalýza dat

Vydavatel: Portál

Zkušený autor Jan Hendl probírá etapy empirického výzkumu a základní koncepty statistiky a analýzy dat. Nové, již čtvrté vydání, bylo rozšířeno zejména o metody mnohorozměrné analýzy dat. Srozumitelný výklad je ilustrován řadou příkladů. ■

Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2013

Vydavatel: Český statistický úřad

Bilance počtu obyvatel České republiky za všechny obce vydává ČSÚ každým rokem. Vychází přitom ze statistických hlášení o narození a úmrtí a ze souborů stěhování v návaznosti na výsledky posledního sčítání lidu, domů a bytů. ■

Máte zájem o definitivní výsledky ze sčítání na DVD?
Pak nás kontaktujte! Právě totiž vychází

DATA BAZE VYSLEDKU SLDB 2011

DVD s 1 446 ukazateli o obyvatelích, domech, bytech a domácnostech za 6 251 obcí, městských částí územně členěných statutárních měst, správních obvodů obcí s rozšířenou působností, okresů, krajů i Českou republiku můžete nakupovat v prodejnách ČSÚ v ústředí i na krajských správách až do vyprodání zásob.

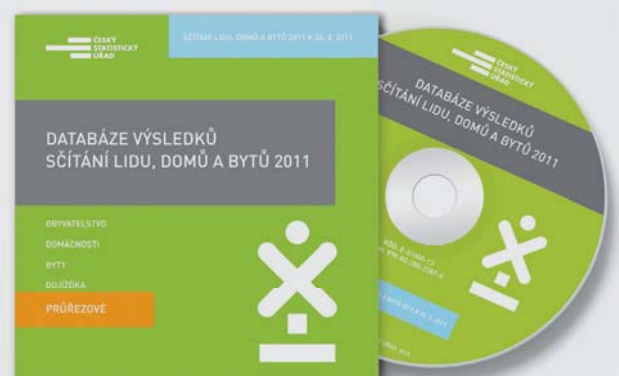
Data na DVD jsou k dispozici ve třech oddílech:

1. Profil jednotlivých území
2. Územní srovnání
3. Datový komplet

Vaše objednávky vyřídí

Český statistický úřad
Odbor informačních služeb
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
Tel.: 274 052 733, Fax: 274 054 070
E-mail: objednavky@czso.cz

Cena za DVD: 990 Kč

Blýská se na lepší časy

Jan Brůha, pracovník Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, svým vystoupením na semináři k problematice statistiky dalšího vzdělávání zahájil na akademické půdě VŠE v Praze zajímavou diskusi. Na řádu témat, která tam v té souvislosti zazněla, jsme se ho přímo zeptali.

Alena Géblová, vedoucí redaktorka

Z právě aktuálních výsledků šetření Adult Education Survey – AES, které Český statistický úřad realizuje jednou za pět let, vyplývá, že zapojení dospělé populace do dalšího vzdělávání je v České republice v porovnání s jinými státy západní Evropy velmi nízké. Co považujete za hlavní příčinu?

Nerad to říkám, ale zapojení dospělé populace do dalšího vzdělávání je u nás velmi nízké. Další vzdělávání nemá u nás takovou tradici jako například ve skandinávských zemích. Koncept vzdělávání v dospělosti, tak jak je známý například z Dánska v případě Folk High Schools, u nás podle všeho průchozí nebude. Přesto se domnívám, že se blýská na lepší časy a že si lidé začínají důležitost dalšího vzdělávání uvědomovat.

Oblast dalšího vzdělávání pokrývaly velké systémové projekty. Máte představu, kolik jich bylo a na jaké oblasti byly zaměřeny?

Takzvané Individuální projekty národní v gesci ministerstva školství byly zaměřeny především na oblast odborného vzdělávání. Systémové projekty NSK a NSK2 měly za úkol tvorbu a následný rozvoj implementace Národní soustavy kvalifikací. Hlavními cíli Projektů UNIV a UNIV3 byla podpora procesů uznávání. Projekt UNIV2 Kraje se navíc ještě zaměřil na proměnu středních a vyšších odborných škol v centra celoživotního učení, tedy otevřené instituce, které se vedle počátečního vzdělávání učily nabízet i realizovat nejruznější formy dalšího vzdělávání i pro dospělé. Cílem projektu Koncept, což je Koncepce dalšího vzdělávání, bylo navrhnout systémové mechanismy pro oblast dalšího

vzdělávání, které umožní zkvalitnění systému dalšího vzdělávání, tak aby se z něj stala integrální součást vzdělávacího systému České republiky. Ministerstvo práce a sociálních věcí dále například realizuje národní projekt Stáže ve firmách. Tyto projekty mohly být realizovány díky finanční podpoře Evropského sociálního fondu.

Dosud se realizovaly tisíce projektů na národní, krajské a lokální úrovni, které byly financovány z prostředků Evropské unie. Vydalo už ministerstvo školství analýzu, která shrnuje data za všechny, které byly dosud zrealizovány?

Vzhledem k tomu, že většina projektů na národní i regionální úrovni je dlouhodobého charakteru a valná většina z nich nebyla ještě ukončena, tak ana-

nerad bych předbíhal. Ale jsem přesvědčen, že si další vzdělávání svoje místo ve strategii vzdělávání najde, tak jak tomu bylo v případě Strategie celoživotního učení.

Jaká data ministerstvo školství při stanovení strategie dalšího vzdělávání využívá? Vychází pouze z výsledků šetření Českého statistického úřadu: Adult Education Survey – AES, Continuing Vocational Training Survey – CVTS a Výběrového šetření pracovních sil, anebo provádí také vlastní šetření? A pokud ano, čeho se týkají a jak často se realizují?

Šetření Českého statistického úřadu, o kterých hovoříte, jsou pro nás naprosto esenciální. Kromě nich se momentálně realizuje Programme for International Assessment of Adult

Zapojení dospělé populace do dalšího vzdělávání je v České republice velmi nízké.

lyzou tohoto typu naše ministerstvo momentálně nedisponuje. Počítáme s tím, že výstupy budou k dispozici po skončení těchto projektů a následně evaluaci, tj. přibližně do roku 2015.

Do konce června probíhá na internetových stránkách ministerstva školství diskuse o tom, jak by měla vypadat Strategie vzdělávání 2020. Máte již nyní představu, jakým hlavním směrem se diskuse z oblasti dalšího vzdělávání ubírají a kdo se do nich zapojuje?

A to je právě součástí diskuse, která na našich stránkách probíhá právě teď.

Competencies – PIAAC, mezinárodní výzkum dospělých. Je zaměřen na hodnocení úrovně základních dovedností potřebných pro úspěch v běžném životě i na pracovním trhu u dospělé populace. Neoficiálně toto šetření nazýváme PISA pro dospělé. Výsledky, na které netrpělivě čekáme, by měly být veřejnosti k dispozici na podzim tohoto roku. Každým rokem si navíc necháváme zpracovat šetření akreditovaných a neakreditovaných vzdělávacích programů realizovaných v jednotlivých kalendářních rocích, jehož cílem je zmapovat nabídku kurzů pro dospělé.

Mgr. Jan Brůha

Pracuje v oblasti vzdělávání od roku 1993. Krátce po absolvování studia na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové začal vykonávat profesi učitele zeměpisu a tělesné výchovy, které se věnoval deset let. Od roku 2008 pracuje na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy České republiky v Praze, kde je jeho prioritou další vzdělávání a vzdělávání dospělých a oblast celoživotního učení.

Šetření Českého statistického úřadu jsou pro nás naprosto esenciální.

Jak dlouho už se oblasti dalšího vzdělávání na ministerstvu školství věnujete?

Šestým rokem.

Co se za dobu vašeho působení podařilo v této oblasti prosadit a co je naopak brzdou dalšího vzdělávání?

Podařilo se realizovat již zmíněné národní projekty, což vnímám jako částečnou výhru. Další vzdělávání není veřejností pokaždé vnímáno jako automatická součást vzdělávání, ale spíš jako doplňková činnost k počátečnímu vzdělávání. A tady vidím prostor přesvědčit všechny, že další vzdělávání je neodmyslitelnou součástí celoživotního vzdělávání a učení. Ale je to samozřejmě běh na dlouhou trať.

Mohl byste stručně vysvětlit vztah Národní soustavy kvalifikací a dalšího vzdělávání?

Národní soustava kvalifikací a dalšího vzdělávání tvoří spojující systémový rámec pro počáteční a další vzdělávání a zároveň umožňuje srovnání našich národních kvalifikací s kvalifikacemi stanovenými a popsány v jiných evropských státech. Jedná se o veřejně přístupný registr všech úplných profesních a profesních kvalifikací potvrzovaných, rozlišovaných a uznávaných na území České republiky. Definuje požadavky na odborné způsobilosti jednotlivých kvalifikací bez ohledu na způsob jejich získání. Slouží jako nástroj pro implementaci zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání.

Kdy ministerstvo školství poskytne veřejnosti data z této oblasti a jakou formou?

Tvorba a implementace Národní soustavy kvalifikací je dlouhodobý a s trochou nadsázky se dá tvrdit i nekonečný proces. Tato data jsou průběžně prezentována na akcích věnovaných problematice dalšího vzdělávání nebo uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení. Průběžně se výstupy projektu objevují i na stránkách Národního ústavu pro vzdělávání, který je realizátorem projektu NSK2.

Máte představu o tom, kolik subjektů akreditovaných a neakreditovaných ministerstvem školství poskytuje další vzdělávání?

Nemáme. Akreditace či certifikace vzdělávacích subjektů poskytujících další vzdělávání u nás vlastně neexistuje. Ministerstvo školství akredituje pouze rekvalifikační kurzy podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Ve zmiňovaném šetření akreditovaných a neakreditovaných vzdělávacích programů oslovujeme pouze ty instituce, kterým naše ministerstvo akreditovalo rekvalifikační program a také školy. Bohužel jiná data týkající se skladby poskytovatelů dalšího vzdělání k dispozici nemáme.

Jsou mezi nimi i státní školy?

Ano, minimálně 325 středních a vyšších odborných škol je zapojeno do projektu UNIV2 Kraje. V budoucnu bychom rádi viděli většinu středních, vyšších odborných, ale i vysokých škol zapojených do dalšího vzdělávání. ■

Cenová hladina rostla průměrně o 1,1 % ročně

V roce 2012 po dvouletém poklesu cenová hladina opět poskočila směrem vzhůru. Přispěl k tomu cenový vývoj ve většině oblastí ekonomiky. Dokazují to i cenové indexy, které jej charakterizují.

Lukáš Kučera, oddělení svodných analýz

Dlouhodobě (2003–2012) rostla cenová hladina (měřená implicitním deflátorem HDP) v České republice průměrným ročním tempem ve výši 1,1 %. Nicméně v letech 2010–2011 bylo možné sledovat pokles cenové hladiny v důsledku vývoje cen v jednotlivých ekonomických oblastech. Z hlediska ročních změn však tento pokles trval jen dva roky.

V roce 2012 tak cenová hladina opět vzrostla – o 1,4 %. Tento opětovný meziroční nárůst byl způsoben jak růstem cenové hladiny výdajů na konečnou spotřebu o 2,1 %, tak zvýšením cen v rámci tvorby hrubého kapitálu o 0,5 %.

Za důvod růstu cenové hladiny v roce 2012 můžeme označit i vazbu mezi cenami exportu a importu. Směnné relace z pohledu deflátorů klesly o 0,5 %, avšak vzhledem k rokům 2010, kdy klesly o 1,9 %, a 2011 (snížení o 1,6 %) došlo ke zpomalení poklesu. Tlak na snížení deflátoru hrubého domácího produktu z pohledu cen v zahraničním obchodě klesal.

Cenový vývoj v konkrétních oblastech ekonomiky zachycuje statistika v podobě jednotlivých cenových indexů.

Index spotřebitelských cen sleduje vývoj cen spotřebního zboží a služeb.

Kromě často zmiňovaného indexu spotřebitelských cen (CPI), jehož tempa růstu nebo poklesu jsou známa jako inflace nebo deflace, existuje řada dalších, o kterých se v souvislosti s vývojem ekonomiky hovoří. Například se jedná o dílčí indexy cen výrobců (PPI) a indexy vývozních a dovozních cen ve spojení se změnou směnných relací. Tyto indexy jsou mezi sebou propojeny a společně udávají tempo růstu cenové hladiny celé ekonomiky. To můžeme měřit pomocí implicitního deflátoru hrubého domácího produktu.

Ceny spotřebního zboží a služeb

Index spotřebitelských cen sleduje vývoj cen spotřebního zboží a služeb. Vychází z předem definovaného spotřebního koše s vybranými produkty,

jejichž váha je konkrétně určena. V letech 2003 až 2012 rostly roční hodnoty CPI prakticky neustále, průměrné tempo bylo 2,4 %.

V hodnotách meziročních změn CPI lze vyzorovat určité intervaly. Období 2003–2008 lze označit za „periodu zvyšování temp růstu CPI“. Maximální hodnoty tempo dosáhlo v roce 2008 (6,4 %). Podíl na uvedeném vývoji měla vysoká výkonnost ekonomiky, která se projevovala růstem nominálních mezd a poklesem nezaměstnanosti. To následně útilo ve vyšší poptávku po spotřebních produktech.

V roce 2008 k růstu cen přispělo i zvýšení daně z přidané hodnoty. Konkrétně došlo k růstu snížené sazby DPH z 5 % na 9 %.

V roce 2009 poklesla změna CPI k hodnotě 1,1 %. Důvodem byl ekonomický útlum, z něho plynoucí skokový růst nezaměstnanosti a s ním související snížení kupní síly spotřebitelů. Od té doby až do roku 2012 nabývalo tempo růstu i přes nesnižující se nezaměstnanost znovu na intenzitě. V roce 2012 tak hodnota CPI stoupla o 3,3 %.

Na postupném opětovném zvyšování spotřebitelských cen se podílel růst nominálních mezd. V období útlumu pravděpodobně docházelo k propouštění méně kvalifikované pracovní síly a průměrné mzdy tak měly tendenci růst. Vliv na růst cen mělo i další navýšení daně z přidané hodnoty o jeden procentní bod v lednu 2010 (na 20 % pro základní sazbu a 10 % pro sníženou) a podílel se na něm také nárůst snížené sazby v roce 2012 z 10 % na 14 %.

IMPLICITNÍ DEFLÁTOR HDP

Hodnotí změnu cen veškerého zboží a služeb vyprodukovaného v ekonomice za dané období bez ohledu na oblast či sektor ekonomiky. Určuje tedy, jak se změnila cenová hladina celé ekonomiky.

Jak se měnily ceny výrobců

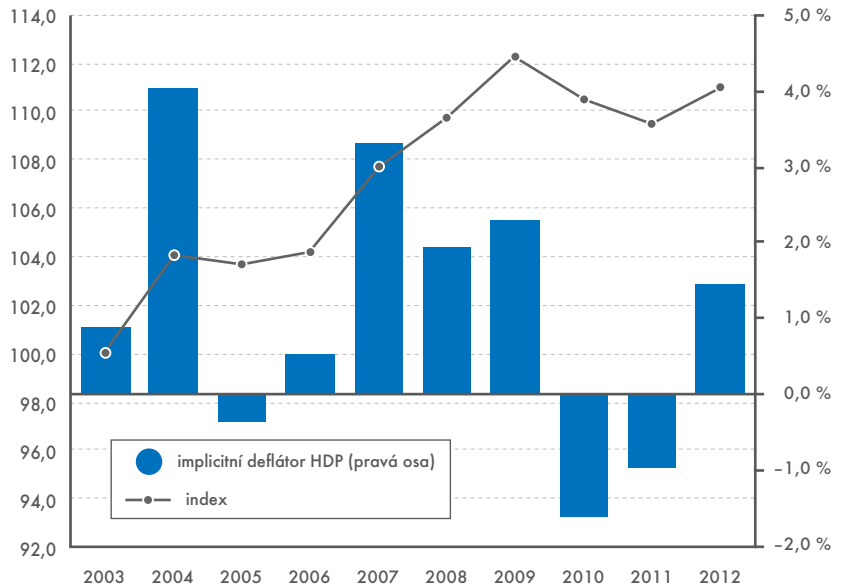
Vývoj cen produkce průmyslových výrobců, stavebních prací, tržních služeb a zemědělských producentů nejlépe zobrazují indexy cen výrobců. Mají dopad na další indexy a celkovou cenovou hladinu v ekonomice.

V období 2006–2012 vykazoval index cen zemědělských výrobců rostoucí trend. Průměrné meziroční tempo růstu činilo 3,9 %, avšak s velmi výraznými výkyvy, které byly způsobeny zejména měnicími se cenami rostlinné produkce.

Na přelomu let 2007 a 2008 došlo z důvodu nízké světové úrody (v roce 2007) a obavy z další nízké sklizně k velmi výraznému růstu cen obilovin. To se projevilo i v cenách rostlinné produkce v České republice. Například cena pšenice se v roce 2007 zvýšila o 45 %. Značný propad zemědělských cen v roce 2009 (o 24,9 %) byl ovlivněn vysokou úrodou ve světě, následným poklesem cen obilovin (v porovnání s rokem 2008), ale také bohatou úrodou v Česku. Ceny se proto extrémně snížily. V roce 2011 naopak došlo k jejich růstu (o 21,2 %). Příčinou byly rostoucí ceny rostlinných výrobků na světových trzích a to i přesto, že tuzemská úroda byla poměrně dobrá.

V roce 2012 svět opět postihla neúroda, proto se v druhé polovině roku

Roční implicitní deflátor HDP a jeho index, 2003–2012 (deflátor v %, index 2003=100)

Zdroj: ČSÚ

zvýšily světové ceny, zejména pšenice. Díky slušné tuzemské úrodě nebyl dopad na vývoj cen zemědělské produkce v České republice tak významný (nárůst jen o 3,8 %).

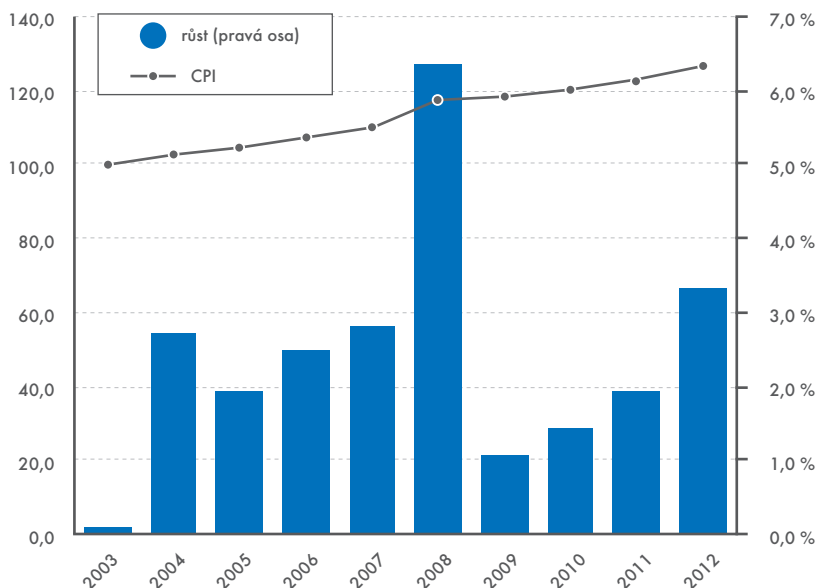
Index cen průmyslových výrobců také vykazoval rostoucí trend, avšak bez výrazných zlomů. Maximální pokles byl zaznamenán v roce 2009 (o 3,2 %). Důvodem bylo zejména snížení cen v těžbě a dobývání (o 3,9 %) a ve zpracovatelském průmyslu

(o 5,5 %). Za tímto vývojem stálo snížení poptávky v důsledku poklesu ekonomiky – objem produkce v sektoru těžby a dobývání poklesl meziročně o 14,8 %, ve zpracovatelském průmyslu dokonce o 16,4 %.

V roce 2012 došlo ke zvýšení cen průmyslových výrobců o 2,2 %. V kontextu předchozího vývoje lze tento růst označit za lehce podprůměrný (průměrný růst činil 2,4 %). Nejrychleji se zvýšily ceny v oblasti zásobování vodou a služeb souvisejících s odpadními vodami (růst o 8,1 %), což lze ostatně označit již za dlouhodobý trend.

Ceny stavebních prací a ceny tržních služeb vykazovaly podobný vývoj, rostly až do roku 2009, od roku 2010 naopak mírně klesají (výjimkou byl rok 2005, kdy v sektoru tržních služeb došlo ke snížení cen; v roce 2011 ceny tržních služeb naopak vzrostly). Příčinou ve změně trendu opět hledáme v ekonomické recesi, která měla dopad na snížení poptávky. V případě stavebních prací zmiňme velmi vysokou poptávku po daných produktech v předkrizovém období (růst produkce v odvětví stavebnictví v roce 2006 dosáhl +12,3 %, v roce 2007 dokonce +13,6 %). Můžeme tak mluvit až o „přehřátí“ stavebního sektoru. Naopak řada tržních služeb může být domácnostmi či podniky ▶

Roční CPI a jeho růst, 2003–2012 (2003=100, růst v %)

Zdroj: ČSÚ

chápána jako produkty, které nejsou životně důležité, což se projevilo v období ekonomického útlumu ve snížení poptávky a tedy i cen.

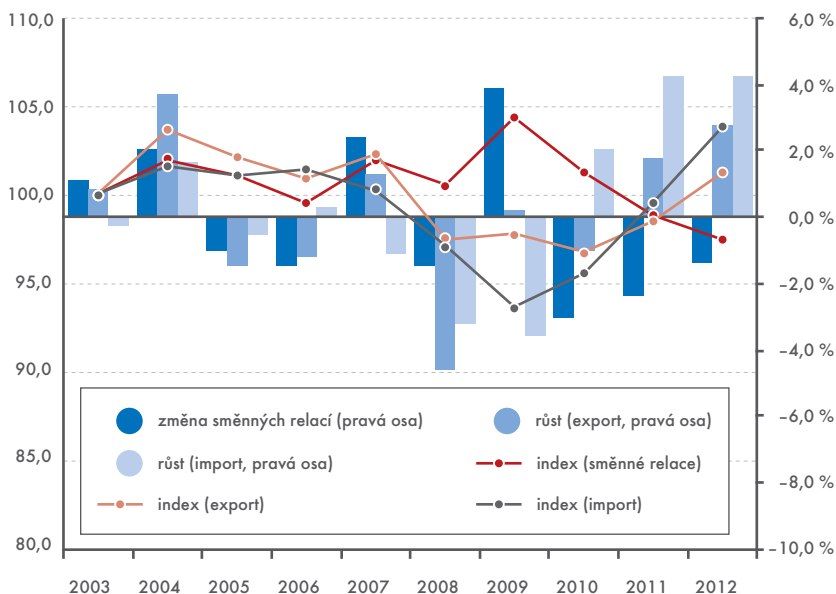
Ceny v zahraničním obchodě

Zásadní je vývoj cen v zahraničním obchodě. Importované produkty ovlivňují ceny finálních produktů, což se projevuje i v indexu spotřebitelských cen. Vazba vývozních a dovozních cen v podobě směnných relací ovlivňuje v krátkém období hrubý domácí produkt, v dlouhém pak konkurenceschopnost ekonomiky.

Od roku 2003 do roku 2008 byly směnné relace poměrně stabilní. V roce 2009 došlo ke snížení importních cen o 3,5 %, na čemž participoval i pokles cen minerálních paliv a maziv o 26,0 %. Výrazný podíl na tomto vývoji mělo splasknutí cenové bubliny na trhu s ropou v druhé polovině roku 2008 z hodnoty 140 dolarů za barel ke 40 dolarům.

Ve srovnání s rokem 2008 přestaly v roce 2009 klesat exportní ceny strojů a dopravních prostředků (růst o 4,0 %) a průmyslového spotřebního zboží (+4,2 %). Tomu napomohlo i značné dočasné znehodnocení české koruny. Tento vývoj se projevil mírným růstem indexu exportních cen o 0,2 % a následně ve zlepšení směnných re-

Ceny zahraničního obchodu a směnné relace, 2003–2012
(2003=100, růst cen a změna směnných relací v %)

Zdroj: ČSÚ

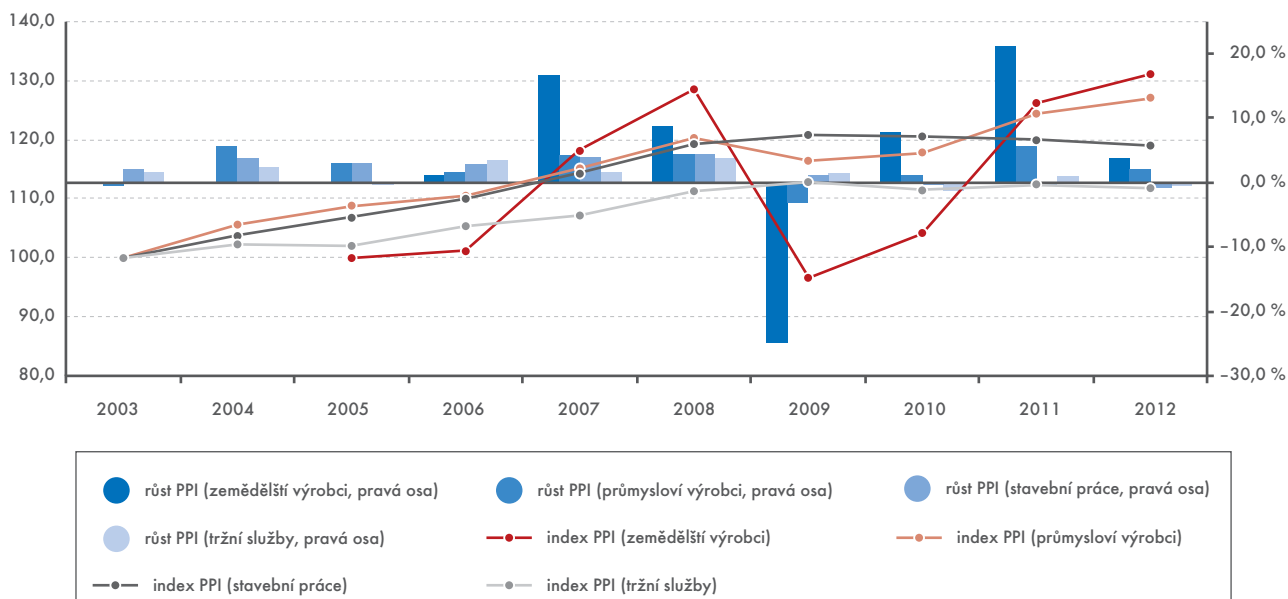
lací o 3,9 %. Směnné relace tak dosáhly maximální hodnoty v rámci celého desetiletí.

Vývoj v následujících letech příliš příznivý nebyl. Docházelo k výraznějšímu růstu importních cen, exportní ceny naopak zaostávaly. Jedním z důvodů byly importní ceny minerálních paliv a maziv. Ve srovnání s rokem 2009 byly v roce 2012 vyšší o 75,2 %. Ob-

dobně rostly importní ceny živočišných a rostlinných olejů (o 31,4 %) a ceny surových nepoživatelných materiálů s výjimkou paliv (o 31,3 %). Na tomto vývoji se výrazně podílela cena ropy. Zatímco v roce 2010 stál barel ropy 80 dolarů, v letech 2011–2012 jeho cena dosáhla 120 dolarů. Tyto změny pak tlačily na směnné relace, které byly v roce 2012 o 6,6 % horší než v roce 2009.

Roční PPI a jejich růst, 2003–2012

2005=100 (zemědělní výrobci), 2003=100 (ostatní), růst v %

Zdroj: ČSÚ

Průměr se od mediánu liší o čtyři tisíce korun

Kdyby byli všichni zaměstnanci v roce 2012 ohodnoceni stejně, pak by jejich mzda činila 25 112 Kč. Ve skutečnosti však na tuto částku nedosáhly celé dvě třetiny. Jelikož jiní pobírali i několikanásobky průměrné mzdy, výplata vyjádřená mzdovým mediánem se pohybovala pod tímto průměrem.

Dalibor Holý, ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí

Mezi roky 2011 a 2012 vzrostly mzdy ve srovnání s předchozím obdobím jen velmi málo. Nominálně se průměrná mzda zvýšila o 2,7 %, reálně (po zohlednění inflace) dokonce meziročně poklesla o 0,6 %. Rok 2012 se tak stal z tohoto pohledu nejhorším v tomto století. V předchozích letech totiž mzdy reálně stále rostly, i když se slábnoucí tendencí. Zatímco v roce 2002 se zvýšily o 6,1 %, v roce 2011 již jen o 0,6 %.

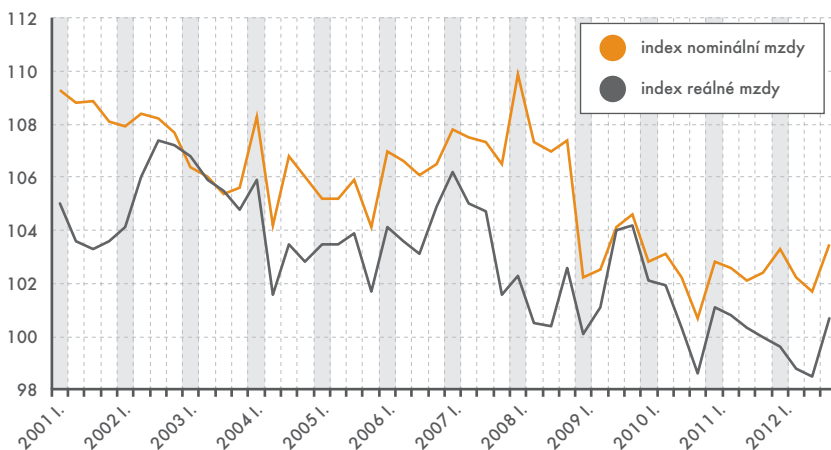
Za tímto výrazným sestupem stojí také dramatický pokles reálné mzdové úrovně v nepodnikatelské sféře, kde jsou mzdy určovány rozhodnutím vlády. Za poslední tři roky tak došlo k poklesu reálné průměrné mzdy o 3,9 %.

V podnikatelské sféře, kde o mzdách rozhoduje trh pracovních sil, se za stejné období průměrná mzda reálně zvýšila o 1,9 %. Již z tohoto rozdílu je zřejmé, že velmi záleží na tom, kde za-

Manažerům mzdy stále rostou.

Nominální a reálné průměrné mzdy, indexy k stejnému období předchozího roku

Zdroj: ČSÚ

městnanec pracuje, v jakém odvětví a zaměstnání, protože mzdy jsou velmi různorodé.

Už v průměrných mzdách podle hlavních odvětví najdeme velké rozdíly. Zatímco v ubytování, stravování a pohostinství byl v roce 2012 průměr mezd jen 13 451 Kč a v administrativních a podporných činnostech 16 831 Kč, v nejobtížnějším odvětví – peněžnictví a pojištnictví to bylo 51 351 Kč, tedy třikrát více.

Jak jsou mzdy rozdělovány?

Výsledky strukturální mzdové statistiky ukazují, co se děje za všeobecnými průměry, a nabízí pohled na ►

výdělků jednotlivců. Údaj o celkové průměrné mzdě je jiný, protože metoda výpočtu není stejná. Osobní výdělek zaměstnance se od agregované mzdové statistiky ČSÚ liší. Odstraňuje se totiž vliv krátkodobých nemocí a vyřazují se zaměstnanci s malými úvazky.

Celkem 65 % zaměstnanců bralo v roce 2012 mzdu pod průměrem (26 133 Kč). Přitom ti nejlépe odměňovaní ze zbývajících třetiny dosahovali mnohanásobků tohoto průměru, který právě svými vysokými výděly výrazně zvyšovali. Asi jedno procento zaměstnanců pobíralo mzdu vyšší než 100 tis. hrubého a zhruba 0,2 % dokonce více než 200 tis. Kč.

Navzdory krizi na trhu práce mzdy v některých oborech výrazně rostou. To se projevilo i v jejich rozdělení. Podíl zaměstnanců s výdělkem vyšším než 60 tis. Kč celkově vzrostl na 3,6 %, avšak v peněžnictví a pojišťovnictví a v informačních a komunikačních činnostech již překročil pětinu.

Na časté otázky, kolik je nejčastější mzda, statistici neumí odpovědět. Zaměstnanci mohou dostávat měsíční výplaty lišící se jen o pouhé koruny. V ročním průměru se jedná již o desetinná čísla. Hledat nejčastější hodnotu u takto velké množiny čísel nedává matematicky smysl. Namísto toho se určuje prostřední hodnota, tedy medián. A jak se hledá? Odpověď je jednoduchá: Mzdy jednotlivých zaměstnanců se seřadí od nejnižší po nejvyšší. Hodnota uprostřed (50 %) je medián, který nejlépe uka-

zuje mzdovou úroveň pro běžného zaměstnance. V roce 2012 byl medián 22 239 Kč. Oproti roku 2011 byl vyšší o 457 Kč, relativně o 2,1 %.

Jestliže se zaměstnancům, kteří se nacházejí uprostřed mzdového rozdělení, mzda meziročně zvýšila méně, než činil růst spotřebitelských cen (relativně se tedy snižovala jejich kupní síla), pak pro zaměstnance na okrajích mzdového rozdělení toto pravidlo již tolik neplatilo.

Obdobně jako medián lze v mzdovém rozdělení sledovat tzv. percentily, mzdy v jednotlivých procentních částech vzestupně seřazeného souboru zaměstnanců. V roce 2012 například pátý percentil, tedy mzda, kterou nedosahuje jen pět procent nejhůře placených zaměstnanců, činil 10 207 Kč. Meziročně se zvýšil o tři procenta. Došlo tedy k rychlejšímu zvýšení nejnižších mezd, především dělníků v zemědělství.

Na druhé straně 95. percentil (na který 95 % zaměstnanců nedosáhne) činil 52 691 Kč a vzrostl o 2,3 %. Celkový variační koeficient mezd se meziročně zvýšil z 83 % na 85 %. Čísla tak zároveň naznačují, že výrazně vzrostly platy u samého horního okraje rozdělení. To by potvrdzovalo hypotézu, která vysvětluje rychlý růst mezd v podnikatelské sféře na konci roku 2012 výplatou manažerských bonusů v předstihu. Tedy ještě před začátkem platnosti nové daňové legislativy, která se týká zhruba jednoho procenta nejlépe odměňovaných zaměstnanců.

O kolik mají ženy nižší mzdy?

Na to, jak vysoký výdělek zaměstnanec dostane, působí mnoho různých faktorů, z nichž jen některé lze postihnout statisticky. Mezi ty dobře zachycené patří demografické charakteristiky: pohlaví a věk.

Že muži berou obecně vyšší mzdy než ženy, je již známým faktem. Jak tuto nerovnost přesně poměřovat, je však již složitější. Budto můžeme sledovat rozdíl v průměrných mzdách (v roce 2012 byl 21,6 %, což znamená, že poměrný díl celého objemu mezd na jednu zaměstnankyni byl o více než pětinu nižší než na jednoho mužského zaměstnance), anebo můžeme porovnávat skutečné lidi. To znamená, že přejdeme na mediánové hodnoty, kde byl rozdíl 15,1 %. Výsledkem je, že běžná (prostřední) žena měla mzdu nižší asi o sedminu než běžný muž. Údaj o nerovnosti je menší proto, že průměr mezd u mužů je více zkreslen extrémními výděly nejvýše placených zaměstnanců. Topmanažerské pozice totiž v naprosté většině zastávají muži.

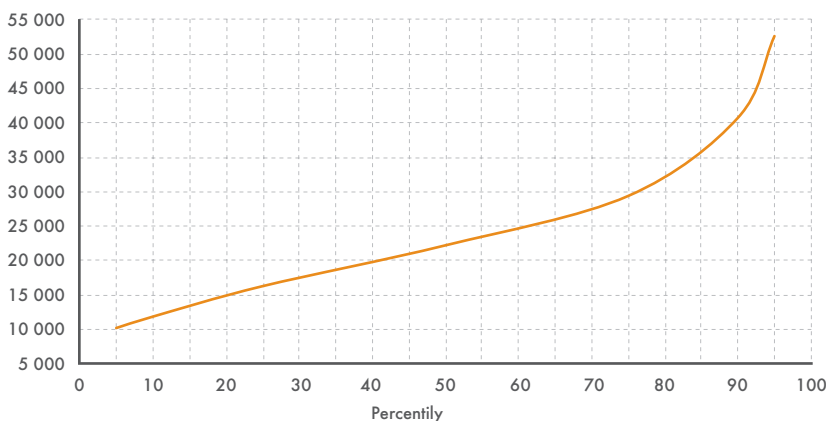
Nejde však jen o extrémy. Mzdy žen jsou celé více nivelizované, jejich mzdové rozdělení je značně užší než u mužů. Pokud porovnáme percentily: osekáme extrémní desetinu zaměstnanců – pět procent na každém okraji mzdového rozdělení u obou pohlaví, pak nejlépe placená zaměstnankyně bere 4,3násobek té nejhůře placené; u mužů je to však 5,7násobek.

Nejhůře placený muž (z dolního okraje oseknutého rozdělení) si vydělal o 445 Kč více, než měla nejméně placená žena. U horního okraje rozdělení už byl rozdíl ve prospěch muže 16 779 Kč. Nerovnost se tedy zvyšuje s přibližováním k oblasti nejvyšších výdělků.

Věk působí u mužů a žen rozdílně

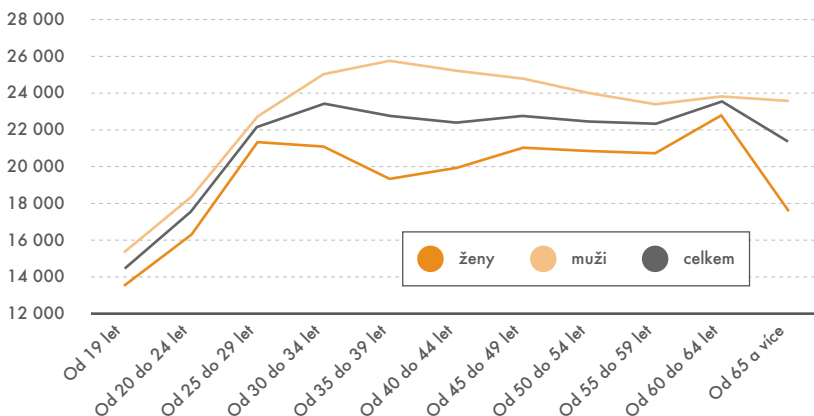
Kdysi platilo, že čím byl člověk starší, tím vyšší plat dostával. Tento model dnes funguje již jen v organizacích řízených státem. Strukturální statistika ukazuje, že mzdy rostou jen v prvních deseti letech kariéry. Mediánová hodnota pro zaměstnance ve věku do 19 let je 14 432 Kč. U kategorie 25–29 let je 22 120 Kč, tedy vyšší zhruba o polo-

Percentilové rozdělení mezd v roce 2012 (v Kč)

Zdroj: ČSÚ

Průměrné mzdy mužů a žen v roce 2012 (v Kč)

Zdroj: ČSÚ

vinu. K výrazným odlišnostem pak dochází u mužů a žen. Mzdy mužů dále rostou a vrcholí v kategorii 35–39 let, pak se pozvolna snižují. Mzdy třicátnic se naopak propadají a dostávají se blíže k předchozí úrovni až pro kategorie od 45 let věku. Souvislost s odchodem žen na mateřskou, resp. rodičovskou dovolenou je zde zjevná. U většiny mužů naopak k žádnému přerušování kariéry nedochází.

Zdánlivým paradoxem se může jevit vysoká mediánová mzda u kategorie 60–64 let. Tyto ročníky jsou již na odchodu do starobního důchodu, a proto jsou početně jen asi třetinové než kategorie středního věku. V práci déle zůstávají kvalifikovanější, tj. lépe placení zaměstnanci – zase více muži než ženy. V praxi to tedy znamená, že soubor je již „vyfiltrován“ od méně placených zaměstnanců.

Zaměstnavatelé touží po vysokoškolácích

Velký vliv dosaženého vzdělání se projevuje nejen v odlišných mírách nezaměstnanosti, ale i ve mzdové úrovni. Osoby se základním vzděláním trpí desetkrát vyšší nezaměstnaností než vysokoškoláci.

Poptávka po kvalifikované pracovní síle je v Česku stále enormní a to se projevuje i v ceně jejich práce. Zaměstnanci, kteří ukončili (případně ani neukončili) jen základní školní docházku, mají mzdy velmi nízké. Tři čtvrtiny pobíraly mzdu do 20 tis. Kč a jen jedno procento mělo více než 40 tis. Kč hrubého.

Naproti tomu jen necelá desetina vysokoškoláků měla méně než 20 tis. Kč a 36 % mělo více než 40 tis. Kč. Těmto poměrům odpoví

vídá i velký rozdíl mezi mediánovými mzdami: 15 658 Kč pro zaměstnance se základním a nedokončeným vzděláním a 32 912 Kč pro vysokoškoláky.

Největší masa zaměstnanců má středoškolské vzdělání. V roce 2012 pobírali ti, kteří nesložili maturitní zkoušku, mediánovou mzdu 18 789 Kč. Ti, kteří odmaturovali, měli 23 311 Kč.

Platí ovšem také pravidlo, že čím vyšší stupeň vzdělání, tím větší jsou rozdíly ve mzdách uvnitř jednotlivých kategorií. To se týká zejména vysokoškoláků. U nich sice nalezneme držitele nejvyšších mezd, ale zároveň z nich pět procent těch nejhůře placených bralo méně než 15 812 Kč. Proto nelze zevšeobecňovat, že získání univerzitního diplomu automaticky otevírá cestu do ráje vysokých výdělků.

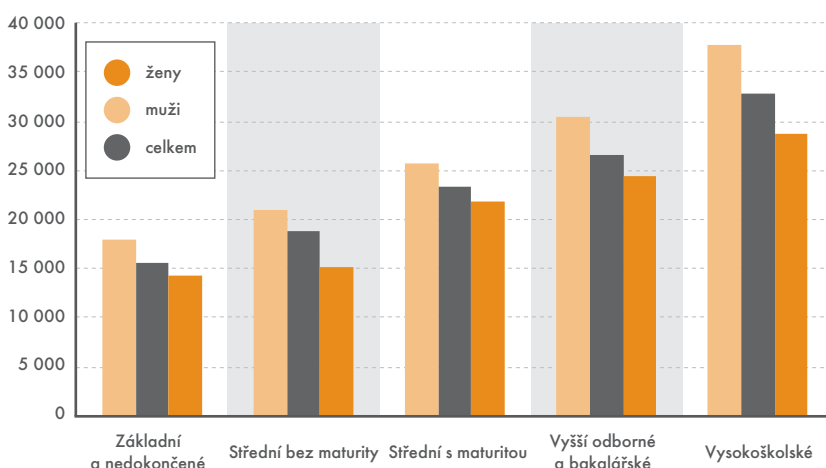
Meziroční nárůst mezd byl u zaměstnanců s vysokoškolským diplomem minimální. Nejvíce vzrostly výplaty u kategorie vyššího odborného a bakalářského vzdělání, která se týká hlavně mladších ročníků.

CIZINCI U NÁS VYDĚLÁVAJÍ VĚTŠINOU MÉNĚ NEŽ ČEŠI

Ne všichni zaměstnanci v České republice mají české občanství, pracují zde i cizinci. Takových je ve strukturní statistice podchyceno více než tři procenta. Zatímco mediánová mzda Čechů (22 259 Kč) byla v roce 2012 mírně vyšší než celkový medián, většina cizinců měla výdělek menší. Ze sledovatelných skupin, početně významnějších, mají nejnižší mzdovou úroveň Bulhaři (14 601 Kč) a Mongolové (14 782 Kč). Poněkud více si u nás vydělávají Ukrajinci (16 084 Kč). Nad dvacet tisíc hrubého je medián u občanů Polska, Ruska a Rumunska. Více než Češi vydělávají občané Slovenska (23 847 Kč), kteří tvoří největší cizineckou skupinu v ČR. Jejich mzdy byly ovšem značně diferencované.

Nejvyšší mediánové mzdy, často násobně větší než české, bychom našli u občanů Německa a dalších západních zemí, kterých je tu však početně velmi málo.

Mediánové mzdy podle vzdělání v roce 2012 (v Kč)

Zdroj: ČSÚ

Počet výzkumníků plynule narůstá

Tvorba nových znalostí, výrobků, procesů, metod a systémů by bez výzkumných pracovníků nemohla vůbec existovat. Český statistický úřad zjistil, že v České republice pracovalo v roce 2011 téměř 46 tisíc výzkumníků a jejich počet v průběhu let dále roste.

Eva Skarlandtová, oddělení statistiky výzkumu, vývoje a informační společnosti

Údaj 46 tis. výzkumných pracovníků zahrnoval osoby, které byly ve výzkumu a vývoji zaměstnány jak na plný, tak i na částečný pracovní úvazek, tzv. fyzické osoby (ukazatel HC). Vzhledem k tomu, že především ve vysokoškolském a vládním sektoru mělo velké množství zaměstnanců úvazek ve více subjektech zároveň, ukazatel HC příliš neodpovídal skutečnosti. Byl totiž nadhodnocený. Proto došlo k přepočtu výzkumných pracovníků na plnou pracovní dobu věnovanou výzkumným a vývojovým činnostem (ukazatel FTE) a po tomto přepočtu se jejich počet snížil ze 46 tis. na 30,7 tis.

Počet výzkumníků plynule narůstal až do roku 2008, mezi lety 2008 a 2009 však poklesl. Důvodem bylo metodologické přeřazení některých výzkumníků v ústavech Akademie věd ČR

mezi technické pracovníky. Mezi lety 2009 a 2010 již opět zaznamenáváme mírný nárůst počtu výzkumníků a od roku 2010 již jejich počet opět narůstá výrazněji.

Výzkumní pracovníci mají ve vědě a výzkumu v jednotlivých sektorech různé zastoupení. Velmi také závisí na tom, jaká měrná jednotka je použita. V případě počtu fyzických osob (ukazatel HC) bylo v roce 2011 nejvíce výzkumníků ve vysokoškolském sektoru. Jednalo se o téměř 21 tis. osob. V podnikatelském sektoru pracovalo ve stejném roce jako výzkumný pracovník necelých 17 tis. osob a ve vládním více než 8 tis. Naopak největší část výzkumných pracovníků vyjádřených ve FTE pracovala v podnikatelském sektoru (zhruba 14 tis.). Ve vysokoškolském sektoru pak ve vědě a výzkumu ve stejném roce pracovalo jako vý-

Mezi výzkumníky pracuje stále více mladých lidí.

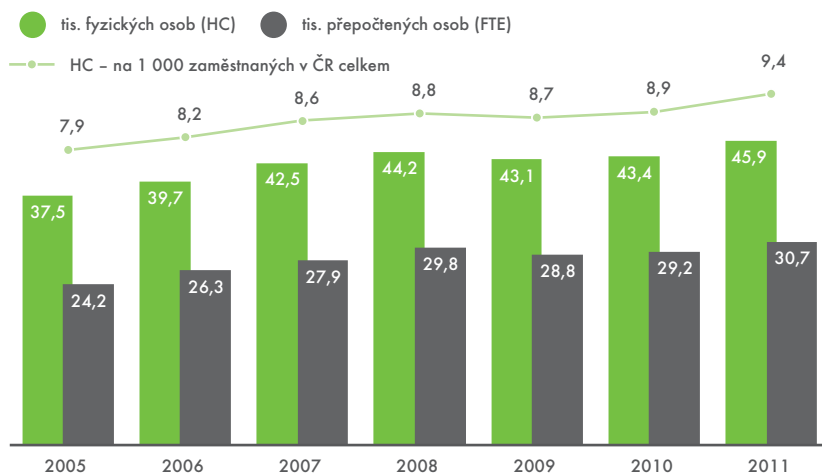
zkumník asi 10 tis. přepočtených osob a ve vládním více než 6 tis.

Z uvedeného srovnání je patrná již výše zmiňovaná skutečnost, že ve vysokoškolském sektoru pracují výzkumníci častěji na částečné úvazky, což jim umožňuje mít pracovní úvazek na více pracovištích zároveň.

Vzhledem k tomu, že informace o nově zaměstnaných výzkumnících a o výzkumnících podle věku a národnosti jsou dostupné pouze ve fyzických osobách, jsou data v následujících odstavcích uváděna v této jednotce.

Při pohledu na jednotlivé sektory provádění výzkumu a vývoje je patrné, že v podnikatelském sektoru se nejvíce výzkumníků věnuje technickým vědám (71 %) a pětina jich je zaměstnána ve vědách přírodních. Ve vládním sektoru naopak dominují přírodní vědy, ve kterých pracuje více než polovina výzkumníků a více než ve vědách technických jich pracuje dokonce i ve vědách humanitních. Mezi vysokoškolskými výzkumníky jsou pak

Výzkumní pracovníci v České republice, 2005–2011

Zdroj: ČSÚ

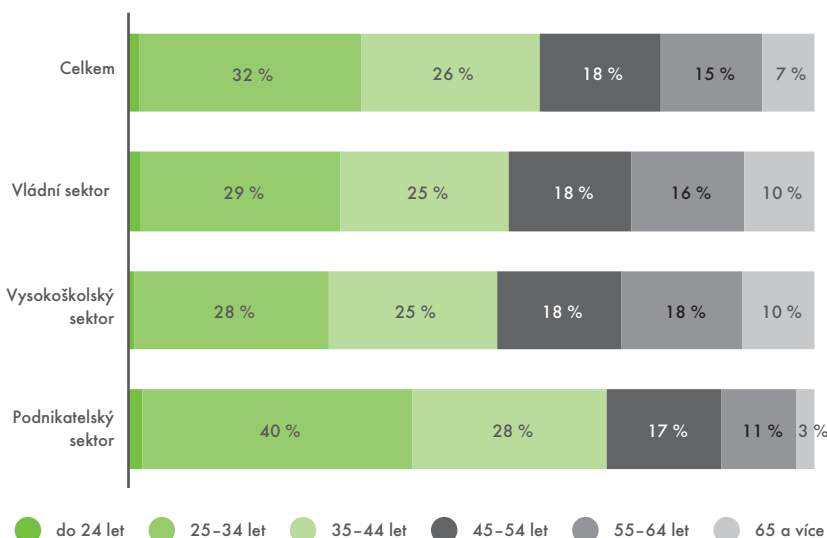

v oblibě dvě vědní oblasti: technické vědy (26 %) a přírodní vědy (20 %). Poměrně vysoké zastoupení ve vysokoškolském sektoru mají i vědy lékařské a vědy sociální, ve kterých pracuje 23 %, resp. 17 % všech vysokoškolských výzkumníků.

Nikoho asi nepřekvapí, že výzkumní pracovníci dosahují vyššího vzdělání než jiní pracovníci v oblasti vědy a výzkumu. Více než 90 % výzkumníků v Česku mělo v roce 2011 některý ze stupňů terciárního vzdělání, přičemž více jich bylo se vzděláním vysokoškolským či vyšším odborným než doktorským.

Zastoupení jednotlivých vzděla-
nostních stupňů mezi výzkumníky je v jednotlivých sektorech vědy a výzkumu velmi odlišné. V podnikatelském sektoru má 70 % výzkumníků vzdělání vysokoškolské nebo vyšší odborné, kdežto v sektoru vysokoškolském má tento stupeň vzdělání pouze 30 % výzkumníků a 65 % má vzdělání ještě vyšší, tzn. doktorské.

Za rok 2011 jsou k dispozici také informace o tom, kolik bylo ve zpravodajských jednotkách nově zaměstnaných výzkumníků. Nejedná se pouze o osoby, které jsou ve vědě a výzkumu zcela nové, ale samozřejmě i o ty, které v rámci této oblasti změnily zaměstnavatele. Nově zaměstnaných výzkumníků bylo ve zmiňovaném roce 5 105 fyzických osob (HC), to znamená, že

Výzkumní pracovníci podle věku a podle sektoru (HC), 2011

Zdroj: ČSÚ

11 % všech výzkumníků v Česku mělo v roce 2011 nové zaměstnání. Nejvíce jich směřovalo do vysokoškolského sektoru (46 %), více než třetina jich pak začala pracovat v sektoru podnikatelském (35 %) a 18 % nových výzkumníků získalo práci v sektoru vládním.

Pokud se zaměříme na věkovou strukturu výzkumných pracovníků, zjistíme, že téměř třetina jich je ve věku 25–34 let, čtvrtina ve věku 35–44 let a dále se s přibývajícím věkem jejich zastoupení zmenšuje. Zcela odlišná je věková struktura výzkumníků v jednotlivých sektorech, resp. vý-

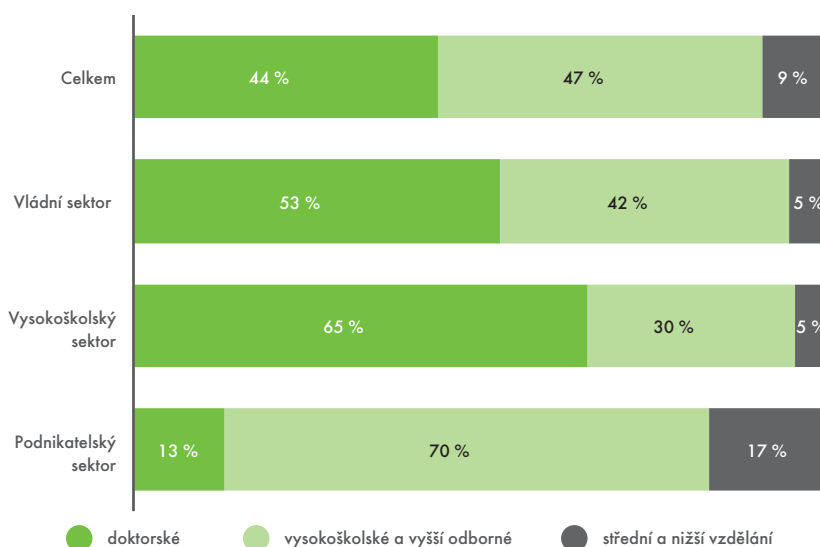
znamný rozdíl je mezi celým sektorem veřejným a sektorem podnikatelským. Podnikatelský sektor lze, pokud se zaměříme na věk výzkumníků, označit za sektor nejmladší.

Kolik je mezi výzkumníky cizinců?

V roce 2011 pracovalo v České republice 2,5 tis. výzkumníků – cizinců. Dominantní zastoupení zde mají občané Slovenska (1,5 tis.). Mezi cizinci ve vědě a výzkumu tak tvořili 57 %. Z ostatních národností zmíníme ještě občany Ukrajiny (178), Ruské federace (158) a Německa (76). Zbýlých 669 osob pak pochází z rozličných koutů světa. Mezi výzkumníky cizinci tak nalezneme jak Poláky, kterých je v Česku 68, tak také například Iry (6), Egypťany (5) či Mexičany (4). Téměř čtvrtina těchto cizinců je zaměstnána ve vládním sektoru, 30 % jich pracuje v sektoru podnikatelském a největší část pak v sektoru vysokoškolském. Mezi vědními oblastmi patří u cizinců k nejatraktivnějším přírodní a technické vědy, ve kterých pracují dvě třetiny výzkumníků s cizím státním občanstvím. Další na seznamu oblíbenosti jsou lékařské vědy, ve kterých pracuje jako výzkumník 349 cizinců.

Mnoho dalších informací naleznete na: <http://bit.ly/13YSI3H>.

Data za rok 2012 budou k dispozici v prosinci 2013.

Výzkumní pracovníci podle dosaženého vzdělání a podle sektoru (HC), 2011

Zdroj: ČSÚ

ČERVEN 2013

RYCHLÉ INFORMACE	
so 1	
ne 2	Tvorba a užití HDP (1. čtvrtletí 2013)
po 3	
út 4	Maloobchod (duben 2013) Průměrné mzdy (1. čtvrtletí 2013)
st 5	
čt 6	Zahraníční obchod (duben 2013)
pá 7	
so 8	
ne 9	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (23. týden) Stavebnictví (duben 2013) Průmysl (duben 2013)
po 10	
út 11	
st 12	Indexy spotřebitelských cen – inflace (květen 2013)
čt 13	
pá 14	Pohyb obyvatelstva (1. čtvrtletí 2013)
so 15	
ne 16	
po 17	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – potravinářské výrobky (červen 2013) Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (24. týden)
út 18	
st 19	
čt 20	
pá 21	Indexy cen vývozu a dovozu (duben 2013) Indexy cen výrobců (květen 2013)
so 22	
ne 23	
po 24	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (25. týden)
út 25	
st 26	
čt 27	
pá 28	Konjunkturální průzkum (červen 2013)
so 29	
ne 30	Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (26. týden)

VYBRANÉ VÝSTUPY ČSÚ

Demografická ročenka krajů (2012)

Ročenka vybraných demografických údajů za roky 2003–2012. Údaje jsou přepočteny na území aktuálních krajů.

[e-verze](#)

Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů za rok 2012 – domácnosti podle postavení osoby v čele, podle velikosti obce, příjmového pásma, oblasti

Roční výsledky statistiky rodinných účtů v členění podle postavení osoby v čele domácnosti, velikosti obce, právního důvodu užívání bytu, podle výše čistého peněžního příjmu na osobu a podle oblastí (NUTS2).

[e-verze/tisk-verze](#)

Příjmy a životní podmínky domácností

Výsledky výběrového šetření Životní podmínky 2012, české varianty šetření EU-SILC, povinného pro členské země EU.

[e-verze/tisk-verze](#)

Čísla z první ruky 2012 Praha

Propagační brožura obsahující první dostupné statistické údaje za Prahu, její správní obvody a městské části za rok 2012.

[e-verze/tisk-verze](#)

Věkové složení a pohyb obyvatelstva v Jihomoravském kraji

(k 31. 12. 2012)

[e-verze](#)

Stavby pro bydlení dokončené

Výsledky bytové výstavby ze zpracování dat za jednotlivé bytové objekty v třídění podle krajů a okresů. Samostatně jsou uvedeny údaje o obytné a užitkové ploše bytů, počtu pokojů, o době výstavby a hodnotě bytů.

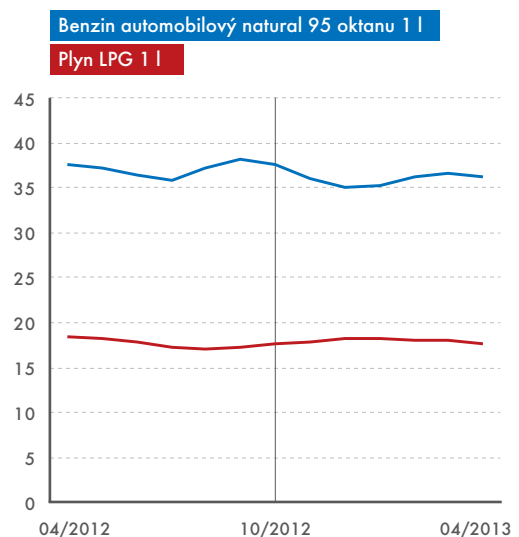
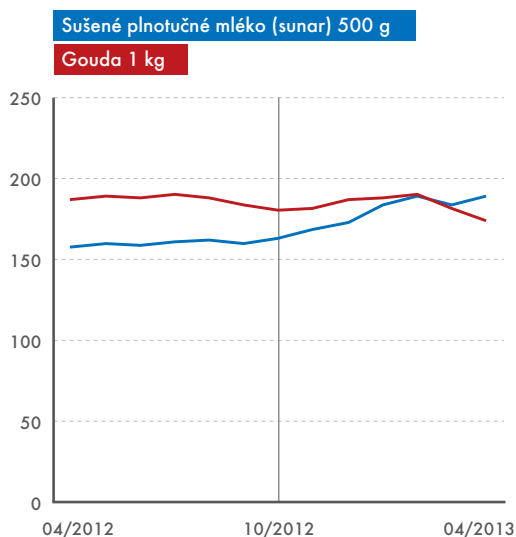
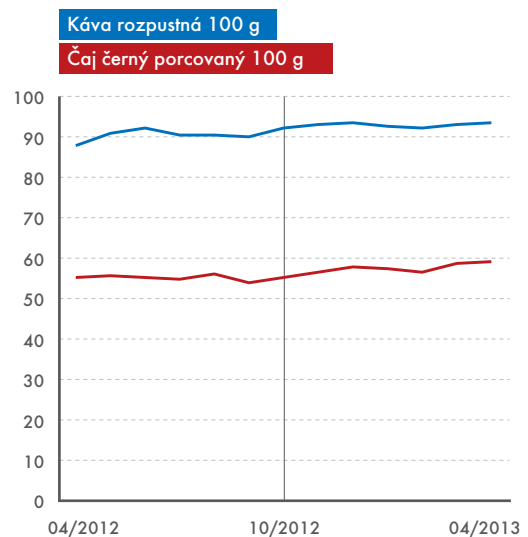
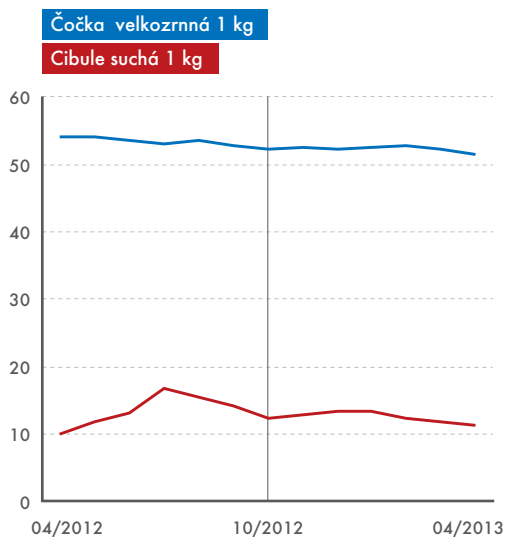
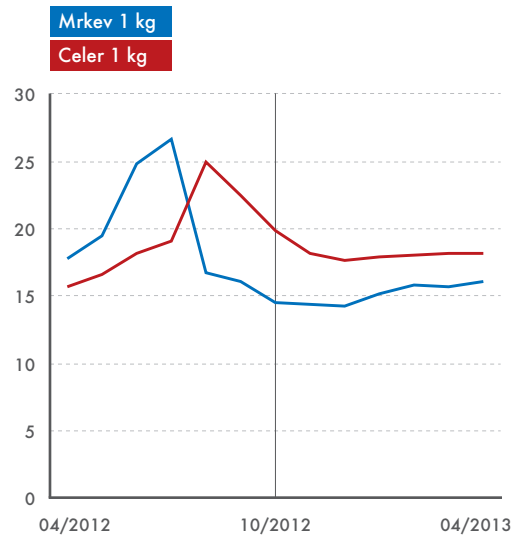
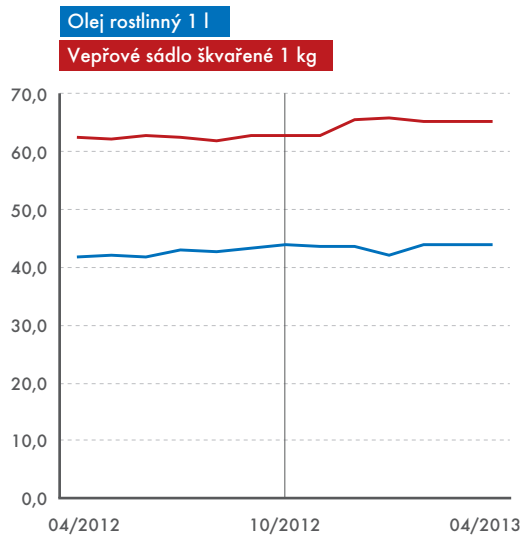
[e-verze](#)

Publikace je možné objednat

(e-mail: objednavky@czso.cz, tel.: 274 052 733) nebo zakoupit v prodejně publikací v ústředí ČSÚ (Na padesátém 81, Praha 10). Všechny tituly najdete na www.czso.cz.

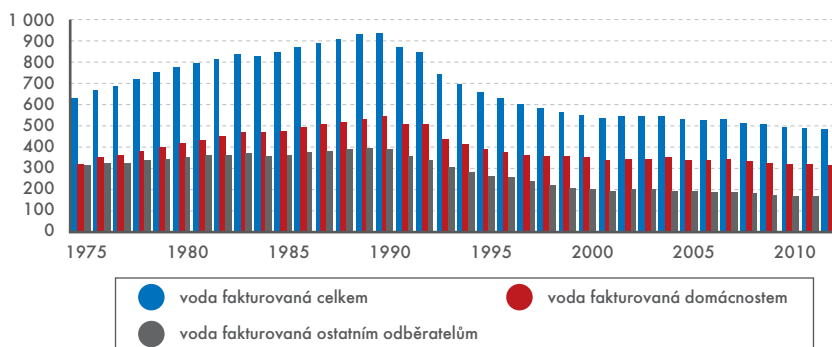
Průměrné spotřebitelské ceny vybraného zboží

(v Kč, duben 2012 až duben 2013)

Voda fakturovaná (v mil. m³)

Zdroj: ČSÚ

Počátkem měsíce května byly na stránkách ČSÚ zveřejněny výsledky roční vodohospodářské statistiky za rok 2012. Čeho se týkaly a co ukázaly?

Zpracování dvou statistických zjišťování – o vodních tocích a dodávkách povrchové vody (výkaz VH 8a-01) a o vodovodech a kanalizacích (výkaz VH 8b-01) zahrnuje výsledky roční vodohospodářské statistiky za loňský rok.

Ukázalo se, že i přes rozvoj technických ukazatelů vodovodů a kanalizací, jakými jsou například počty napojených obyvatel, počty vodovodních a kanalizačních přípojek, délky sítí apod., výroba a spotřeba pitné vody v dlouhodobém trendu klesají. Pokles dodávek vody do domácností (vody fakturované domácnostem) oproti předchozímu roku není nijak výrazný, citelněji se však projevil pokles dodávek ostatním odběratelům, ke kterým patří zemědělství, průmysl a služby. Meziročně činil pokles dodávek do domácností (tj. vody fakturované domácnostem) 0,4 % a ostatním odběratelům 2,4 %.

Zajímavostí může být, že co do objemu vody fakturované domácnostem se v sou-

časné době nacházíme zhruba na hodnotě roku 1975 (1975 – 322 mil. m³, 2012 – 316 mil. m³). V roce 1975 měla tehdejší ČSR 6 954 tis. obyvatel napojených na vodovod a specifické množství vody fakturované domácnostem činilo 127 l/os/den. V loňském roce byl ale počet napojených obyvatel již 9 823 tis. a specifické množství vody fakturované domácnostem činilo už jen 88 l/os/den. Oproti roku 1975 se tedy snížila spotřeba vody v domácnostech o 39 l/os/den, tj. o 31 %. Ještě výraznější rozdíl ve spotřebě pitné vody je patrný z porovnání s rokem 1990, kdy bylo domácnostem fakturováno 546 mil. m³ a specifické množství vody fakturované domácnostem představovalo 174 l/os/den. Jak už bylo výše zmíněno, v roce 2012 domácnosti spotřebovaly už jen 316 mil. m³ a specifické množství vody fakturované domácnostem pokleslo o 86 l/os/den, tj. o 49 %.

Podobný trend můžeme zaznamenat i u ostatních odběratelů. Zatímco v roce 1989 byla pitná voda průmyslu a ostatním odběratelům fakturována v celkovém objemu 397 mil. m³, v roce 2012 už to bylo jen 165 mil. m³. Reálně tedy poklesla

voda fakturovaná ostatním odběratelům o 232 mil. m³, tj. více jak o 58 %.

Obecně na přelomu 80. a 90. let kulminovala spotřeba vody jak v domácnostech, tak i u ostatních odběratelů. Následně ale došlo k výraznému poklesu jak výroby pitné vody, tak i její spotřeby různými skupinami uživatelů. Tento pokles pokračoval zhruba do roku 1999. Až na několik výjimek výroba a spotřeba vody klesá i nadále, avšak ne tak razantním tempem jako ve zmiňovaném období.

Data o spotřebě vody a ostatních vodohospodářských ukazatelů v dlouhodobých časových řadách byly vydány v publikaci „Historie a současnost lesního a vodního hospodářství“ (<http://bit.ly/10PjMiN>). Aktuální výsledky za zpracování roku 2012 najdete na: <http://bit.ly/193VqVV>.

INFORMAČNÍ SLUŽBY

Pokud hledáte další informace, obraťte se prosím na naše informační služby:
infoservis@czso.cz
 tel.: 274 052 304, 274 052 648

Statistika&My

Měsíčník Českého statistického úřadu 06/2013

Ročník 3, vychází 10x ročně

Adresa redakce: Český statistický úřad,

Na padesátém 81, 100 82 Praha 10,

telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

Redakce: Michal Novotný (šéfredaktor), Alena

Gébllová (vedoucí redaktorka), Jan Cieslar, Jan Ernest,

Dalibor Holý, Eva Kačerová, Tomáš Mládek,

Marek Rojíček, Jitka Slavíková

Redakční rada: Ing. Josef Vlášek (předseda),

Bc. Michal Novotný (místopředseda),

Mgr. Jan Cieslar, Ing. Drahomíra Dubská, CSc.,

Mgr. et Mgr. Alena Gébllová, Mgr. Helena Koláčková,

RNDr. Tomáš Mládek, Helena Pexová,

prof. Ing. Iva Ritschelová, CSc.,

Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D.,

Jana Slavníková, Ing. Jan Srb, Ing. Hana Šlégrová,

Ing. Veronika Tichá, Ing. Pavla Trendová

Grafická úprava: Tomáš Kubašta

Fotografie: archiv ČSÚ, shutterstock.com

Tisk: Tiskárna Kleinwächter

Vydavatel: Český statistický úřad

www.czso.cz

ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 19925

SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011 DEFINITIVNÍ VÝSLEDKY

na www.scitani.cz

SČÍTÁNÍ LIDU,
DOMŮ A BYTŮ
2011

STATISTICKÁ ROČENKA ČESKÉ REPUBLIKY 2012

Život naší společnosti v číslech

Publikace o rozsahu 823 stran vás uvede do ekonomického, sociálního a kulturního kontextu. Podá informace o ochraně životního prostředí a uspokojování potřeb občanů České republiky v roce 2011. Cenný zdroj informací by neměl chybět v žádné veřejné knihovně a pracovním politika, vědeckého pracovníka nebo vysokoškolského pedagoga. Statistická ročenka je branou do globálního světa informací.

Vaše objednávky vyřídí

Český statistický úřad
Odbor informačních služeb
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
Tel.: 274 052 733, Fax: 274 054 070
E-mail: objednavky@czso.cz

Cena tištěné verze ročenky: 499 Kč
(včetně DPH)
Cena ročenky na CD nosiči: 99 Kč
(včetně DPH)

Český statistický úřad
Na padesátém 81
100 82, Praha 10
www.czso.cz

ev. č. MK ČR E 19925